

This project is financed by
the European Union

IPA 2007 – 2009

Local Partnerships for Employment – Phase 3

EuropeAid/127435/D/SER/HR

Croatian Employment Service

Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije 2011. - 2013.

(Prva verzija)

Lokalna partnerstva za zapošljavanje – faza 3
Program Europske unije za Hrvatsku
IPA Komponenta IV – Razvoj ljudskih potencijala
EuropeAid/127435/D/SER/HR
Trajanje projekta: 23. studenog 2009. – 22. srpnja 2011.

Gesellschaft für
Versicherungswissenschaft
und -gestaltung e.V.

Bundesagentur für Arbeit

Finnish Consulting Group
International

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Gesellschaft für Versicherungswissenschaft und -gestaltung e.V. (GVG) i Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

SADRŽAJ

STR

Uvod	4
1. Sažetak	5
2. Analiza ljudskih potencijala u Vukovarsko-srijemskoj županiji	7
2.1. Regionalni profil	7
2.1.1. Zemljopisni položaj	7
2.1.2. Stanovništvo	7
2.1.3. Gospodarstvo	9
2.1.4. Kretanje plaća	11
2.2. Obrazovanje	11
2.2.1. Obrazovna struktura stanovništva	11
2.2.2. Obrazovni sustav	12
2.2.3. Cjeloživotno učenje	14
2.3. Analiza tržišta rada	16
2.3.1. Radno aktivno stanovništvo	16
2.3.2. Zaposlenost i zapošljavanje	16
2.3.3. Mobilnost radne snage	18
2.3.4. Nezaposlenost	19
2.3.5. Aktivna politika tržišta rada	21
2.3.6. Službe za zapošljavanje	22
2.3.7. Spolna jednakost	23
2.3.8. Teže zapošljive skupine	19
3. Evaluacija provedbe postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji	25
4. SWOT analiza	29
4.1. Zapošljavanje	29
4.2. Socijalna i profesionalna reintegracija	30
4.3. Obrazovanje	31
4.4. Društvena uključenost	32
5. Strategija	33
5.1. Vizija i svrha strategije	33
5.2. Prioriteti i mjere	35
5.2.1. Prioriteti i mjere - opisno	35
5.2.2. Prioriteti i mjere - tablični prikaz	41
6. Provedba strategije	51
6.1. Razvoj institucionalnih kapaciteta za praćenje i ocjenjivanje strategije	51
6.2. Financiranje	52
6.3. Sustav izvješćivanja i praćenja	53
PRILOZI	54

Uvod

Strategija razvoja ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji proistekla je iz projekta CARDS 2002 Lokalna partnerstva za zapošljavanje čiji nositelj je bio Hrvatski zavod za zapošljavanje. Ovu strategiju je izradila radna grupa od 8 članova 2005. godine, a predstavlja prvu Strategiju za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

U 2010. godini, kao jedna od aktivnosti projekta „Lokalna partnerstva za zapošljavanje – faza 3“, započelo se s revizijom navedene Strategije kako bi se procijenio njen uspjeh i utjecaj na razvoj ljudskih potencijala u razdoblju od 2006. do 2010. godine. Revizija strategije odvijala se prema „Metodologiji za razvoj/reviziju županijskih Strategija razvoja ljudskih potencijala (2010-2013)“.

Strategija razvoja ljudskih potencijala ključni je strateški dokument koji definira smjerove politike zapošljavanja, obrazovanja i socijalnog uključivanja na županijskoj razini. Ovaj dokument sadrži viziju, ciljeve i prioritete razvoja ljudskih potencijala koji su prepoznati od strane ključnih dionika na lokalnom tržištu rada povezanih unutar Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije.

Također, sadrži i mjere kojima se žele ispuniti zadani ciljevi i prioriteti kreirani na temelju lokalnih specifičnosti potreba, a uzimaju u obzir širi strateški okvir i politike kreirane na nacionalnoj i EU razini. Strategija je dokument koji usmjerava razvoj ljudskih potencijala u Županiji, a partneri koji su je izradili odgovaraju za uspjeh ili neuspjeh provedbe mjera. Navedene mjere su od presudne važnosti za pitanja zaposlenosti, usklađivanja ponude i potražnje na tržištu rada te smanjenje nejednakosti i nezaposlenosti.

Strategije razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije oslanja se na: Nacionalni strateški referentni okvir (2012-2013), Zajednički memorandum o situaciji u zapošljavanju, Zajednički memorandum o socijalnoj uključenosti, IPA Operativni program za razvoj ljudskih potencijala (2007-2009), Strategiju za razvoj strukovnog obrazovanja (2008-2013), te Županijsku razvojnu strategiju (2011-2013).

1. Sažetak

Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije predstavlja ključni dokument koji sadrži razvojnu strategiju kojom će se ostvariti razvoj ljudskih kapitala i povećanje konkurentnosti na tržištu rada kroz jednake mogućnosti za cjeloživotno učenje i razvoj suvremenog, fleksibilnog i uključivog tržišta rada, a što će dovesti do trajnog zapošljavanja većeg broja nezaposlenih. Revidirana Strategija je napravljena na temelju evaluacije postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji iz 2005. godine. Analiza društveno-ekonomske situacije u Vukovarsko-srijemskoj županiji i analiza tržišta rada osvježene su novim podacima i interpretacijama i pružaju egzaktnu podatke o trenutnom stanju na tržištu rada te služe kao polazna osnova za razvoj SWOT analize stanja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije i definiranje vizije, prioriteta i mjera.

Revizija Strategije je napravljena u suradnji članova Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije na većem broju zajedničkih radnih sastanaka i putem užih tematskih skupina. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije sastoji se od 21 člana predstavnika javnog i civilnog sektora. Revidirana Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije obuhvaća razdoblje od 2011. do 2013. godine.

Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije se sastoji od slijedećih poglavlja:

- Uvod
- 1. Sažetak
- 2. Analiza ljudskih potencijala u Vukovarsko-srijemskoj županiji
- 3. Evaluacija provedbe postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji
- 4. SWOT analiza
- 5. Strategija
- 6. Provedba strategije
- Prilozi

„Analiza ljudskih potencijala u Vukovarsko-srijemskoj županiji“ daje pregled i ocjenu stanja, trendova, problema i potencijala razvoja Županije, a obuhvaća slijedeća područja:

- 1. Regionalni profil
- 2. Obrazovanje
- 3. Analiza tržišta rada

Svako područje je obrađeno na način da u kratkim crtama prikaže jasan uvid u traženi naslov s osvrtom na dobre/loše strane te potencijal odnosno mogućnosti razvoja određenog područja. Naravno, sve je obrađeno u povezanosti s razvojem ljudskih potencijala.

„Evaluacija provedbe postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji“ prikazuje koji su projekti realizirani u proteklom razdoblju, a čiji su rezultati utjecali na ostvarenje pojedine mjere unutar Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje VSŽ iz 2005. godine.

„SWOT analiza“ uključuje snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje koje su rezultat analize gospodarske i društvene situacije u Vukovarsko-srijemskoj županiji na području ljudskih potencijala. SWOT analiza je provedena u 4 glavna područja, a to su:

1. Zapošljavanje
2. Socijalna i profesionalna reintegracija
3. Obrazovanje
4. Društvena uključenost

Poglavlje **„Strategija“** obuhvaća svrhu i ciljeve same Strategije te definira prioritete i mjere. Sadrži 4 prioriteta, a unutar svakog se nalazi nekoliko mjera. Prioriteti sadržani u Strategiji su slijedeći:

Prioritet 1: Otvaranje novih radnih mjesta, uz razvoj poduzetništva i prilagodljivost radne snage

Prioritet 2 : Socijalna kohezija i jednake mogućnosti za sve zaposlene

Prioritet 3: Promoviranje razvoja ljudskih potencijala i cjeloživotnog učenja

Prioritet 4: Jačanje kapaciteta civilnog društva

Unutar poglavlja **„Provedba strategije“** definirani su načini praćenja provedbe same Strategije i to na temelju financijskog i institucionalnog okvira te prikazan sustav izvješćivanja i praćenja provedbe same Strategije. Institucionalni okvir sadrži kratak popis svih dionika uključenih u provedbu Strategije te opisuje njihove uloge i odgovornosti kao i način komunikacije i koordinacije između njih. Financijski okvir omogućava učinkovitu provedbu, praćenje i kontrolu provedbe Strategije, a uključuje kvalitetnu suradnju svih institucija uključenih u provedbu same Strategije. Svrha financijskog okvira je povezivanje financiranja provedbe mjera utvrđenih u Strategiji sa županijskim, ali i državnim proračunom te EU fondovima (prvenstveno ESF).

2. Analiza ljudskih potencijala u Vukovarsko srijemskoj županiji

2.1. Regionalni profil

2.1.1. Zemljopisni položaj

Vukovarsko-srijemska županija (VSŽ) smjestila se na samom istoku Republike Hrvatske, ukupne površine 2.448 km², što čini 2,8% ukupne površine, odnosno 4,3% površine kopnenog teritorija Republike Hrvatske. Vukovarsko-srijemska županija ima važan geostrateški položaj za RH i graniči s dvije susjedne države, na istoku s Republikom Srbijom, a na jugu s Bosnom i Hercegovinom. Ima dobru prometnu povezanost i dostupnost svim prijevoznim oblicima (cestovni, željeznički, plovni) što je čini važnim transportnim središtem.

Velike površine plodnog tla, na koje otpada 150.000 ha ili 62% ukupne površine Županije, omogućuju uzgoj različitih poljoprivrednih kultura (voće, vinogradi, povrće, ljekovito bilje, itd.) te tako predstavljaju jedan od ključnih prirodnih resursa za gospodarski razvoj županije.

Vukovarsko-srijemska županija, sa sjedištem u Vukovaru, sastoji se od 31 jedinice lokalne samouprave, od čega je 5 gradova, 26 općina i 84 naselja.

2.1.2. Stanovništvo

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, Vukovarsko-srijemska županija broji 204.768 stanovnika, odnosno 4,6% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. U odnosu na 1991. godinu ukupan broj stanovnika smanjen je za 26.473 osoba ili za 11,4%. U pet gradova županije, krajem 2008. živjelo je 48,7% ukupnoga broja stanovnika (88.397 stanovnika) od čega najviše u Vinkovcima (35.912 stanovnika) te u Vukovaru (31.670 stanovnika), dok je preostalih 51,3% stanovnika živjelo u 26 općina. Prema udjelu gradskog stanovništva u ukupnom stanovništvu, Županija se nalazi na 16. mjestu od 20 županija, što potvrđuje i njen ruralni karakter. U posljednjih sedam godina, u odnosu na Popis stanovništva iz 2001. kada je živjelo 204.768 stanovnika, broj stanovnika se smanjio za gotovo 6.500 (3,2%) (pogledati tablicu broj 1).

Prema procjeni Državnog zavoda za statistiku za 2009. godinu, u Vukovarsko-srijemskoj županiji bilo je 197.472 stanovnika odnosno 4,5% ukupnog stanovništva Hrvatske čime se županija nalazi na sedmom mjestu po veličini u Republici Hrvatskoj (pogledati tablicu broj 2). Gustoća naseljenosti je u Vukovarsko-srijemskoj županiji 83,4 stanovnika na km², što je više od prosjeka Hrvatske (78,4 stanovnika na km²) i svrstava je na 8. mjesto od 20 županija. Usprkos značajnom udjelu ruralnog stanovništva, gustoća naseljenosti je iznadprosječna, što se može ocijeniti kao važna razvojna prednost u odnosu na druge županije ruralnog karaktera.

Prema istim procjenama za 2009. godinu, struktura stanovništva prema spolu je slijedeća: muškaraca je 95.581 i njihov udio u ukupnom stanovništvu je 48,4%, dok je žena 101.891,

odnosno 51,6%. Gledano prema dobi, najveće udjele imaju skupine u srednjoj životnoj dobi i to: skupina u dobi između 45 i 49 godina (njihov udio je 7,3%), zatim skupina u dobi od 50 do 54 godine (7,2%) i skupina u dobi od 40 do 44 godine (7,1%). Na razini Republike Hrvatske, udio stanovnika u dobi od 0 do 4 godine iznosi 4,8% i manji je nego na razini Vukovarsko-srijemske županije (5,0%). Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine, vidljivo je kako se i apsolutni broj stanovnika u dobi od 0 do 4 godine smanjio, što upućuje na zaključak da se rađa manje stanovnika nego prije 10-tak godina. Pokazatelji dobne strukture stanovništva ukazuju na trend postupnog starenja stanovništva, što je u skladu s trendom na nacionalnoj razini. Premda Županija bilježi relativno niži udjel starijeg stanovništva u odnosu na mlađe, u usporedbi s nacionalnom razinom, situacija se pogoršava, što je prvenstveno posljedica sve slabijeg prirodnog prirasta.

Prirodni prirast kao razlika živorođenih i umrlih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji je kontinuirano negativan u posljednjih pet godina, s time da se 2005. godine sa -281 povećao na -402. Još je nepovoljniji podatak da se negativni prirast u istom razdoblju značajno povećao, što se vidi i kroz smanjenje vitalnog indeksa (broj živorođenih na 100 umrlih) sa 88,0 u 2005. na 82,9 u 2009. godini.

Pokazatelji dobne strukture stanovništva ukazuju na trend postupnog starenja stanovništva, što je u skladu s trendom na nacionalnoj razini. Premda županija bilježi relativno niži udjel starijeg stanovništva u odnosu na mlađe stanovništvo, u usporedbi s nacionalnom razinom situacija se pogoršava, što je prvenstveno posljedica sve slabijega prirodnog prirasta. Tako se indeks starosti, koji se računa kao broj osoba starijih od 60 godine na 100 osoba mlađih od 20 godina, povećao sa 77,3 na 88,1 između 2001. i 2007. godine.

Svi korišteni demografski pokazatelji samo potvrđuju da je situacija jako loša te da bi u slučaju nastavljanja s negativnim trendovima demografska struktura mogla postati ozbiljna zapreka budućem razvoju županije.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz siječnja 2010. godine, na dan 14.12.2009., na području Vukovarsko-srijemske županije živi 19.216 osoba s invaliditetom od čega su 12.542 (65,3%) muškarca, a 6.674 (34,7%) žene. Osobe s invaliditetom čine udio od 9,7% u ukupnom broju stanovnika Županije (prema procjenama Državnog zavoda za statistiku za 2009. godinu). Najveći broj osoba s invaliditetom je u radno aktivnoj dobi, njih 11.258 (58,6%), zatim u dobi 65+ (34,3%), a najmanje u dobi 0-19 (7,1%). Prema razini obrazovanja, 74,8% osoba s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje, 20,3% ima završenu srednju školu, a 1,8% višu ili visoku školu. Specijalno obrazovanje ima 3,1% osoba s invaliditetom. Prema podacima novoformirane baze zaposlenih osoba s invaliditetom, u Vukovarsko-srijemskoj županiji ih je 480 (zaposleni, privremeno radno nesposobni) s udjelom muškaraca od 61% i žena od 39%. Najčešća zanimanja u kojima su zaposleni: NKV radnik, ekonomist, poljoprivredni radnik i obučar.

U razdoblju 1991.-2001. godine, broj stanovnika smanjio se za čak 11,4%, što se prvenstveno može pripisati posljedicama ratnih stradanja i ne povratka stanovništva na nekadašnja

okupirana područja. Podaci za razdoblje od 2001.-2009. pokazuju da su negativna demografska kretanja nastavljena. Ukoliko se postojeća stopa smanjivanja broja stanovnika zadrži na istoj razini i u narednom razdoblju, može se očekivati da će 2025. godine u Vukovarsko-srijemskoj županiji živjeti oko 179.060 stanovnika, odnosno čak 12,6% manje nego 2001. godine.

Iz navedenog su vidljivi trendovi kretanja stanovništva: smanjenje ukupnog broja stanovnika, smanjenje stanovnika mlađe dobi i porast broja stanovnika starije dobi, više stanovnika živi u ruralnim područjima.

2.1.3. Gospodarstvo

Gospodarska djelatnost koncentrirana je u gradovima i to prvenstveno u Vinkovcima i Vukovaru. Prema razini BDP-a po stanovniku (42.227 kn) Vukovarsko-srijemska županija je na predzadnjoj poziciji na području Republike Hrvatske, ispred Brodsko-posavske županije, odnosno ispod granice od 60% prosjeka Hrvatske, što je znatno ispod prosječne razine Panonske Hrvatske (71%). Nažalost, u razdoblju 2001. – 2007. nije došlo do smanjenja zaostajanja Vukovarsko-srijemske županije. Udjel Županije u bruto dodanoj vrijednosti Hrvatske u promatranom razdoblju smanjen je s 2,8% na 2,7%¹ (pogledati tablicu broj 3).

Neposredno poslovno okruženje naklonjeno je poduzetnicima koji žele ulagati u Vukovarsko-srijemsku županiju, s obzirom da su cijene nekretnina, komunalne naknade i cijene lokalnih komunalnih usluga među najnižima u Hrvatskoj.

Županija je izradila plan razvoja poduzetničkih zona koja predviđa pripremu 21 poduzetničke zone, od čega je za četiri uspješno povukla sredstva iz programa CARDS 2003. Još četiri zone grade pojedine jedinice lokalne samouprave vlastitim ulaganjem te uz potporu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Za sada u poduzetničkim zonama 40-ak poduzetnika obavlja gospodarsku djelatnost te zapošljavaju oko 500 radnika. 15 poduzetnika u 2011. godini je započelo s investicijskim ulaganjima te se očekuje da će u 2011. godini započeti s radom i dodatno zaposliti oko 200 novih radnika. Poduzetnici koji rade i koji će započeti s gospodarskom aktivnošću u 2011. zauzimaju površinu od 95 ha te je na raspolaganju potencijalnim investitorima oko 135 ha u potpunosti infrastrukturno opremljenog zemljišta.

Prema posljednjim dostupnim podacima, za prvih 9 mjeseci 2010., ukupni prihod tvrtki u županiji po stanovniku iznosio je 31.634 kuna i niži je za 68% od nacionalnog prosjeka. U strukturi ukupnih prihoda za prvih 9 mjeseci 2010. godine najznačajniji udio ostvaruje djelatnost trgovine koja ostvaruje 39% ukupnih prihoda Vukovarsko-srijemske županije, zatim prerađivačka industrija (23%), poljoprivreda (16%), građevinarstvo (9%). Samo 13% ukupnog prihoda Županije ostvaruju tvrtke iz ostalih djelatnosti. Od ove četiri ključne djelatnosti za gospodarstvo Županije, samo je djelatnost poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

¹ Izvor: Državni zavod za statistiku – Priopćenje br. 12.1.2., Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i Županije u 2007., ožujak 2010., www.dzs.hr

zabilježila rast prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine u iznosu od 45%, dok su ostale djelatnosti zabilježile pad (građevinarstvo 25%, trgovina na veliko i na malo 14% i prerađivačka industrija 11%).

Razina ulaganja u Vukovarsko-srijemskoj županiji (podaci za rujna 2010.g.) povećala se u odnosu na prethodnu godinu za 37%. Tvrtke iz djelatnosti poljoprivrede ostvarile su 37% ukupnih investicija županije, kao i tvrtke iz prerađivačke industrije. Sve ključne djelatnosti povećale su ulaganja u svoju dugotrajnu imovinu, osim djelatnosti trgovine koja bilježi smanjenje investicija za 30%.

Prema podacima iz rujna 2010. godine, na području županije, djeluje 1.436 tvrtki od kojih je 10 velikih tvrtki, 45 srednjih i 1.381 mala tvrtka. U strukturi poduzetnika 99,3% je malih i srednjih poduzetnika. Udio poduzetnika Vukovarsko-srijemske županije u ukupnom broju Republike Hrvatske je 1,6%².

Prema podacima od 31.05.2011. godine, na području Vukovarsko-srijemske županije djeluje 2.811 obrta. Broj obrta nakon 2009. godine je u stalnom opadanju što pokazuje i podatak Hrvatske obrtničke komore prema kojem je broj obrta na dan 30.04.2011. bio 2.849 dok je na dan 31.12.2010. bio 2.861 obrt (pogledati tablicu broj 4). Broj obrta je na razini 68% prosjeka Hrvatske, dok je broj aktivnih pravnih osoba te aktivnih poduzeća i zadruga per capita na razini samo 40% prosjeka Hrvatske.

Vukovarsko-srijemska županija je u 2010. godini ostvarila izvoz od 275 milijuna američkih dolara (160 milijuna bez djelatnosti stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti) što je povećanje od 78% (odnosno povećanje od 3% bez djelatnosti stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti) u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, uvezeno je robe za 189 milijuna američkih dolara što je smanjenje od 31%. U promatranom razdoblju najznačajniji dio izvoza ostvarile su tvrtke iz prerađivačke industrije (53% ukupnog izvoza) te tvrtke iz stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti (42%) dok su najviše uvezle tvrtke iz sektora trgovine (38%) te prerađivačke industrije (51%). Potrebno je naglasiti kako je u prošloj godini čak 89% izvezenih proizvoda naše Županije plasirano na tržište zemalja članica Europske unije (pogledati tablicu broj 5).

Jedinice regionalne i lokalne samouprave, razvojne agencije i ostale institucije u okviru svojih ovlasti unatoč često ograničenim financijskim mogućnostima, potiču razvoj poduzetništva.

Za razvoj gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije ključno je ulaganje u suvremene i čiste industrije veće dodane vrijednosti proizvodnje. Osnovna strategija razvoja i posredno zapošljavanja treba se temeljiti na reindustrijalizaciji nekada vrlo uspješne industrijske regije. Obzirom na trendove razvoja tehnologija proizvodnje koja uvjetuje sve manju potrebu za

² Izvor: Fina, obrada Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Vukovar

radnom snagom, za povećanje zaposlenosti strategiju reindustrijalizacije potrebno je dopuniti mjerama razvoja uslužnih i proizvodno-uslužnih djelatnosti veće dodane vrijednosti.

2.1.4. Kretanje plaća

Područje Republike Hrvatske pokazuje znatne razlike u razinama razvijenosti i koncentraciji razvoja prvenstveno na području grada Zagreba te većih centara. Vukovarsko-srijemska županija nalazi se pri dnu svih statistika razvijenosti, pa tako i po pitanju isplaćenih plaća. Isplaćene neto plaće zaostaju za prosjekom 25-35%, ovisno o djelatnosti, a prosječna isplaćena neto plaća zaostaje 35%. Toliko visok zaostatak, osim same činjenice nižih plaća po djelatnostima, uvjetovan je i nepovoljnom strukturom gospodarstva u kojoj prevladavaju zaposlenja niže razine prihoda.

Ovakva kretanja izrazito su nepovoljna za pitanja razvoja ljudskih resursa jer iznimno utječu na ograničavanje osobnih ulaganja u razvoj znanja i radnih sposobnosti stanovništva regije. Dodatni element koji bi trebao zabrinjavati je i činjenica da prosječne plaće, prema statističkim pokazateljima, ne pokazuju značajnije znakove konvergencije prema republičkim prosjecima (pogledati tablicu broj 6).

2.2. Obrazovanje

2.2.1. Obrazovna struktura stanovništva

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i popisa stanovništva iz 2001. godine, u Vukovarsko-srijemskoj županiji bilo je 204.768 stanovnika od čega je 65,9% (134.860) stanovništva u dobi između 15 i 64 godine što predstavlja značajan udio raspoložive radne snage. Od ukupnog broja stanovnika 51,9% su žene (pogledati tablicu broj 1).

Prema Popisu stanovništva iz 2001. godine, u Vukovarsko-srijemskoj županiji je 5.676 stanovnika starijih od 10 godina bilo nepismeno (definicija nepismenih: stariji od 10 godina, bez škole i sa završena do 4 razreda osnovne škole), što je 3,2% stanovništva od 10 i više godina (RH = 1,8%). Nepismenost je posebno naglašena kod starijih dobnih skupina od 60 i više godina.

Prema podacima iz istog izvora, gledano prema stupnju obrazovanja, od 165.409 stanovnika starijih od 15 godina, 50,9% ima završenu osnovnu ili uopće nema završenu školu, 41,3% ima završenu srednju školu, dok 6,6% ukupnog stanovništva (starijeg od 15 godina) ima višu ili visoku stručnu spremu (za 1,1% stanovništva podaci o obrazovanju su nepoznati). Struktura gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije temelji se na trgovini, poljoprivredi i prerađivačkoj industriji za koju je potrebna niža razina obrazovanja pa tako postojeće gospodarstvo nema potrebe i ne potiče visoko obrazovanje stanovništva. S druge strane, visokoobrazovane osobe, čija struka nije zastupljena u lokalnom gospodarstvu, teško pronalaze zaposlenje čime nastaje vrlo snažan poticaj za njihovu emigraciju drugim, razvijenijim sredinama ili inozemstvu.

Prema strukturi obrazovanosti nezaposlenih, u Vukovarsko-srijemskoj županiji dominiraju nezaposleni sa srednjom stručnom spremom (63,4%), zatim osobe koje imaju završenu osnovnu ili uopće nemaju završenu školu (3,7%), dok je udio više i visoko obrazovanih osoba samo 5,3%. Pri tome je udio ovih posljednjih značajno niži u odnosu na nacionalni prosjek (5,3% u Vukovarsko-srijemskoj županiji, 9,48% na razini RH u prosincu 2010.). Ipak, primjetno je kako udio visokoobrazovanih osoba među nezaposlenima jako brzo raste. Dok je u siječnju 2008. iznosio 3,5%, u prosincu 2010. se povećao na 5,3% (pogledati tablicu broj 7). Međutim, iako gospodarstvo ne apsorbira trenutnu produkciju visokoobrazovanih osoba, potrebno je istaknuti kako se one relativno dobro zapošljavaju unutar skupine nezaposlenih osoba.

I u populaciji nezaposlenih osoba dominiraju žene, odnosno njihov udio u nezaposlenosti u prosincu 2010. godine iznosi 53,5% i veći je od udjela žena u ukupnom stanovništvu Vukovarsko-srijemske županije (51,6%).

2.2.2. Obrazovni sustav

Predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje

U Vukovarsko-srijemskoj županiji postoje 43 vrtića (od čega je općinskih, odnosno gradskih 34, 6 privatnih i 3 dječja vrtića pri vjerskim zajednicama), koje pohađa 3.094 djece (5%). Ukupno je u svim vrtićima zaposleno 359 osoba, od čega se 227 odnosi na odgajatelje, a 10 na zdravstveno i ostalo osoblje. Prisutan je manjak vrtića, stručnih kadrova, te nedostatna opremljenost i neadekvatni uvjeti. Postojeći objekti ne zadovoljavaju pedagoškim standardima postavljenim na razini države.

Na području Vukovarsko-srijemske županije djeluju 93 osnovne škole s 922 razredna odjela i 1.608 učitelja (podaci na početku školske godine 2010./2011. prema Državnom zavodu za statistiku). Na početku školske godine 2010./2011. broj osnovnih škola i razrednih odjela nije se bitno mijenjao u odnosu na početak školske godine 2009./2010., a ukupan broj učenika na početku školske godine 2010./2011. bio je 16.974 učenika. U osnovnim školama učenici od I. do VIII. razreda uče jedan strani jezik, a od IV. razreda mogu učiti i drugi strani jezik. Najčešći strani jezici koji se uče u osnovnim školama su njemački i engleski jezik.

Osnovnoškolsko obrazovanje se provodi u 55 matičnih i 45 pripadajućih područnih škola. Određeni broj škola još uvijek raspolaže nedovoljnom i zastarjelom opremom, neadekvatnim prostorom, nastavnim pomagalicama i namještajem. U školama nedostaje stručnih kadrova i stručnih suradnika. Stopa pohađanja dječje populacije na prvoj razini (I.-IV. razred) i na drugoj razini (V.-VIII. razred) osnovnog obrazovanja je vrlo visoka. Mali broj učenika napušta osnovnu školu prije završetka razdoblja obveznog pohađanja škole.

Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje provodi se u 16 ustanova na području Županije, u sklopu kojih djeluju: 4 gimnazije, 20 strukovnih škola (12 tehničkih škola, 8 industrijskih i obrtničkih škola), 1 umjetnička škola, te 2 srednje škole za mladež s teškoćama u razvoju. Ukupan broj učenika srednjih škola, u školskoj godini 2009./2010., je 7.961 učenik (4,5% ukupnog broja učenika srednjih škola u Republici Hrvatskoj), raspoređenih u 363 razredna odjela. Od ukupnog broja učenika, 2.074 učenika završi školovanje prema stečenim kvalifikacijama. Srednje škole smještene su u gradovima, a pojedina rubna područja Županije su suočena s problemom prometne nepovezanosti. I u osnovnom i srednjem obrazovanju nedostaje stručnih kadrova (profesori određenih predmeta) i stručnih suradnika (pedagozi, psiholozi...). Većina učenika pohađa strukovne škole s 3-godišnjim ili 4-godišnjim programom (cca 80% učenika), dok cca 20% učenika pohađa gimnazije. U srednjim školama obavezan je jedan, a u pojedinim obrazovnim programima dva ili tri strana jezika. Najzastupljeniji jezici su engleski i njemački. U posljednjih nekoliko godina prisutan je porast broja učenika koji upisuju 4-godišnji srednjoškolski program.

Visokoškolsko obrazovanje

Upisani broj studenata s prebivalištem na području Vukovarsko-srijemske županije u 2008./2009. godini porastao je u odnosu na 2004./2005. godinu za 10,5% što je jako dobar rezultat, pogotovo ako se uspoređi sa situacijom na nacionalnoj razini na kojoj se bilježi porast broja studenata za 7,1%. Jako dobra dinamika broja studenata može se, između ostalog, povezati s otvaranjem Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru, koje je srednjoškolcima sa županijskog područja pružilo dodatne mogućnosti za nastavak školovanja. Međutim, prema udjelu upisanih studenata u referentnoj dobnoj skupini stanovništva (20-24 godine) županija još uvijek znatno zaostaje za nacionalnim prosjekom.

Infrastruktura visokoškolskog obrazovanja, koja se sastoji od Veleučilišta Lavoslava Ružičke u Vukovaru (postojeći smjerovi: studij trgovine, upravni studij, studij fizioterapije) i Poljoprivrednog fakulteta – stručnog studija poljoprivrede u Vinkovcima (postojeći smjerovi: bilinogojstvo, zootehnika, poljoprivredna tehnika, obiteljska gospodarstva i agrarno poduzetništvo), može se ocijeniti nedostatnom i u službi trenutne gospodarske i društvene strukture Županije. Broj polaznika Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru je 940 studenata (2009./2010.), a Poljoprivrednog fakulteta – stručnog studija poljoprivrede u Vinkovcima 340 (2009./2010.), dok je broj diplomiranih polaznika prema stečenim kvalifikacijama na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru 63 (2009./2010.), a na Poljoprivrednom fakultetu – stručnom studiju poljoprivrede u Vinkovcima 59 (2009./2010.).

Visoka učilišta – fakulteti

Na području Vukovarsko-srijemske županije ne postoji niti jedno visoko učilište – fakultet. Najbliže visoko učilište je Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Visoko Eevandeosko teološko učilište Osijek (Osječko-baranjska županija).

Kako bi se visokoobrazovano stanovništvo zadržalo na području Županije, potrebno je poboljšati postojeće modele stipendiranja studenata te poticanja (samo)zapošljavanja visokoobrazovanih osoba kako u javnom tako i u privatnom sektoru. Također, trebalo bi se raditi na razvijanju pogodnog okruženja za studiranje koje će privući buduće studente (od kvalitete studijskih programa, smještaja studenata, do ponude sportskih, kulturnih i zabavnih programa).

Među najznačajnijim problemima, ali i izazovima za obrazovni sustav županije, ističe se usklađivanje s nacionalnim obrazovnim standardima koji teže unaprjeđenju nastave izvođenjem u jednoj smjeni, modernizaciji strukovnog obrazovanja i njegovim usklađivanjem s potrebama tržišta rada.

Akadske znanstvene ustanove (osim obrazovnih institucija) koje djeluju na području županije

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Područni centar Vukovar – primarna djelatnost Centra je znanstveno-istraživački rad, usmjeren ponajprije na istraživanje različitih aspekata uspostave i obrane današnje hrvatske države. Također, istražuju i druge društveno-humanističke teme (povijesne, demografske, sociološke, psihologijske, religijske, gospodarske) važne za Grad Vukovar, Vukovarsko-srijemsku županiju i istočnu Hrvatsku.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti Centar za znanstveni rad u Vinkovcima – jedina je ustanova Hrvatske akademije na krajnjem istočnohrvatskom prostoru. Bavi se istraživanjima u području šumarskih znanosti na pokusnim plohama Spačvanskoga bazena te kroatističkim istraživanjima.

2.2.3. Cjeloživotno učenje

Cjeloživotno učenje podrazumijeva aktivnost učenja tijekom života s ciljem unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive. Količina novoga znanja povećava se velikom brzinom, pa znanja stečena u tradicionalnom obrazovnom sustavu zastarijevaju i nisu dostatna za brze promjene na tržištu rada. Problem konkurentnosti poslodavca, regije i na koncu države temelji se na kompetentnim zaposlenicima, a kako bi se postigla i zadržala kompetentnost potrebno je usvojiti koncept cjeloživotnog učenja koji osigurava stvaranje „društva znanja“ kojem težimo.

Generalno gledajući, vrlo mali broj ljudi poduzima korake kojima bi podigli razinu svojih kompetencija, stoga na državi i lokalnim samoupravama leži najveći izazov u stvaranju klime koja će promovirati društvo znanja.

Prema istraživanju konkurentnosti radne snage, hrvatska poduzeća ulažu u razvoj konkurentnosti svojih zaposlenika daleko ispod svih svjetskih i europskih standarda, tako prema nekim istraživanjima tvrtke u obrazovanje svojih zaposlenika ulažu tek 3% do 5% vlastitog prihoda. Iako postoje i svijetli primjeri poduzeća koja su spoznala važnost ulaganja u

ljudski kapital i koja sustavno ulažu u njihov daljnji razvoj, velik dio poduzetnika, na žalost još uvijek, ne vidi interes u investiranju u razvoj ljudskih potencijala u vlastitoj tvrtki.

Cjeloživotno učenje kao odgovor konkurentskim izazovima u uvjetima neizbježne otvorenosti i globalizacije znači učenje i usavršavanje tijekom cijelog radnog vijeka. Premda, obrazovanje nije jedina odrednica fleksibilnosti radne snage, najfleksibilniji su oni radnici koji imaju vještine i znanja koja su tražena na tržištu. Nekadašnje uvjete stalne zaposlenosti i trajne sigurnosti radnog mjesta, treba zamijeniti stalna zapošljivost. Za ostvarenje stalne zapošljivosti cjeloživotno učenje predstavlja jedini put. Uslijed promjena na tržištu, kojima se poslodavci moraju prilagođavati, zahtijevat će se i od radnika, češće no dosad, nadogradnja ili čak promjena zanimanja, bez obzira ostaju li u okviru jednog poduzeća, grane djelatnosti ili mijenjaju djelatnost, a sve u cilju održavanja vlastite zapošljivosti.

Obrazovanje za zapošljavanje na području županije odvija se u privatnim i javnim ustanovama za obrazovanje koje imaju verificirane programe i ovlaštene su za izdavanje javnih isprava – certifikata, a njihova je obrazovna ponuda nastala kao odgovor na obrazovne potrebe građana, pravnih osoba i institucija.

Na području Vukovarsko-srijemske županije za obrazovanje odraslih registrirano je 9 privatnih i 8 javnih ustanova koje obrazuju za 60-tak različitih zanimanja podijeljenih u devet obrazovnih sektora: Ekonomija, trgovina i poslovna administracija, Promet i logistika, Turizam i ugostiteljstvo, Tekstil i koža, Graditeljstvo i geodezija, Poljoprivreda, prehrana i veterina, Zdravstvo i socijalna skrb, Šumarstvo, prerada i obrada drva, Strojstvo, brodogradnja i metalurgija.

Uslijed ekonomske krize sve se manji broj osoba samostalno odlučuje na obrazovanje, naime, najveći broj uključenih osoba u programe cjeloživotnog obrazovanja uključen je putem poticajnih mjera koji provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. Tako je u razdoblju od 2007. do 2010. godine u prekvalifikacije i osposobljavanja za različita zanimanja, uključeno 875 nezaposlenih osoba.

Iz postojećih zakonskih propisa proizlazi da nema sustavne javne odgovornosti i potpore države i lokalne samouprave prema obrazovanju odraslih. Troškove svojeg obrazovanja snosi sam pojedinac i u određenoj mjeri, za nezaposlene, Hrvatski zavod za zapošljavanje ili, kada je riječ o stjecanju profesionalnih znanja, poslodavac.

Osim toga, na regionalnoj razini nema sustavnog, statističkog, praćenja uključenosti u obrazovanje tijekom života, pa se ne može pouzdano govoriti o strukturi i kvaliteti obrazovne ponude, o strukturi učenika i nastavnika, izvorima i svrhovitosti financiranja, i drugim relevantnim pokazateljima.

2.3. Analiza tržišta rada

2.3.1. Aktivno stanovništvo

Aktivno stanovništvo ili radnu snagu čine zaposlene i nezaposlene osobe. U Vukovarsko-srijemskoj županiji je krajem 2010. bilo 61.471 aktivnog stanovništva. U odnosu na kraj 2009. godine, aktivno stanovništvo je smanjeno za 0,5%. Ukupan broj aktivnog stanovništva na području Republike Hrvatske iznosio je 1.787.775 osoba pa udio aktivnog stanovništva Vukovarsko-srijemske županije čini 3,4% aktivnog stanovništva na nacionalnoj razini.

2.3.2. Zaposlenost i zapošljavanje

Promatrajući godišnju stopu zapošljavanja, koja pokazuje koliko se osoba zaposlilo od ukupnog broja nezaposlenih koji su tijekom godine tražili posao, u Vukovarsko-srijemskoj županiji, tijekom posljednjih 5 godina, vidljiv je značajan utjecaj krize budući da je stopa zapošljavanja u 2007. godini iznosila 29,9%, u 2008. godini je pala na 28,6%, dok je u 2009. godini značajno opala (na 24,8%), a taj pad se nastavio i u 2010. godini (24,1%). Pojednostavljeno, od 100 osoba koje traže posao, u 2008. godini posao je pronašlo 30 osoba, a u 2010. godini samo 24 osobe.

U tvrtkama Vukovarsko-srijemske županije (podaci iz rujna 2010. god.) zaposleno je 17.707 osoba, a taj je broj smanjen u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 6%. Broj zaposlenih najviše se smanjio u sektoru graditeljstva za čak 20%, dok prerađivačka industrija bilježi pad zaposlenih od 8%, slijedi je djelatnost trgovine s padom od 5%. Od ovih ključnih djelatnosti, jedino sektor poljoprivrede bilježi rast zaposlenih od 4%. Prerađivačka djelatnost ostvaruje najveći udio u ukupnoj zaposlenosti Županije od 28% (4.940 zaposlenika). Slijede je trgovina na veliko i na malo (25%), zatim poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (14%) i građevinarstvo (12%). Preostale djelatnosti zapošljavanju 21% radnika Vukovarsko-srijemske županije.

2.3.3. Mobilnost radne snage

Privremena ili trajna migracija stanovništva, pokazatelj je općeg stanja lokalnog gospodarstva. Vukovarsko-srijemska županija se iz imigracijskog područja tijekom 1980-ih transformirala u izrazito emigracijsko područje sa znatnim tendencijama prema trajnim migracijama radne snage. Najveća mobilnost je na područjima koja bilježe najveće stope nezaposlenosti.

Dodatni element narušavanja strukture radne snage i dobne strukture populacije županije je i činjenica kako su trajnim migracijama najčešće obuhvaćene mlade, visokoobrazovane osobe čime županija gubi vlastiti ljudski i razvojni potencijal, ali i pretpostavke za održavanje vlastite demografske vitalnosti.

Udio ukupnih migracija u populaciji unutar Vukovarsko-srijemske županije oko 20% je niži od prosjeka Republike Hrvatske, ali je zato razina emigracija znatno viša od prosjeka. Zabrinjava i podatak da razina emigracije stalno raste te da je Vukovarsko-srijemska županija 2009. godine imala najvišu razinu emigracije prema drugim županijama te jednu od najviših stopa emigracije u inozemstvo.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, u Vukovarsko-srijemskoj županiji je evidentiran 21.551 dnevni migrant, tako da je „stopa dnevne migracije“ iznosila 10,5. Gotovo 60% dnevnih migranata čine osobe koje dnevno (zbog rada) migriraju unutar Županije (u drugo naselje istog grada/općine, tj. u drugi grad/općinu iste županije). Tek nešto manje od trećine (31,4%) dnevnih migranata čine učenici. U drugu županiju zbog rada dnevno migrira tek 5,7% dnevnih migranata Vukovarsko-srijemske županije.³

Sezonsko zapošljavanje u turizmu predstavlja značajan dio ukupnog zapošljavanja u Republici Hrvatskoj pa tako i u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Sezonsko zapošljavanje smanjuje stopu nezaposlenosti, budući da se barem dio nezaposlenih osoba, koje nisu u mogućnosti naći posao na našem području, zapošljava tijekom turističke sezone.

U sezoni 2010. godine s područja Vukovarsko-srijemske županije zaposlio se 1.441 radnik, što u odnosu na 2009. godinu čini porast od 3,3%. Sezonsko zapošljavanje u tuzemstvu na području Vukovarsko-srijemske županije u posljednjih osam godina bilježi prosječan godišnji porast od 13,1%.

U Vukovarsko-srijemskoj županiji, značajan je udio sezonskog zapošljavanja na području SR Njemačke. Tako je tijekom 2010. godine ukupno 766 osoba zaposleno u sezoni u SR Njemačkoj. Na području Vukovarsko-srijemske županije, broj zaprimljenih ugovora za rad u sezoni u inozemstvu povećan je za 2,7%, dok se broj realiziranih ugovora povećao za 9,7% u odnosu na 2009. godinu. Udio sezonskog zapošljavanja u tuzemstvu i inozemstvu u ukupnom broju zaposlenih u Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2010. godini iznosi 26,8%.

Jedini dostupni pokazatelj mobilnosti je migracija unutar područja županije, koja je u stalnom porastu, a 2009.g. je narasla za čak 25%. S jedne strane je ovaj pokazatelj pozitivan jer pokazuje povećanje spremnosti populacije na preseljenje radi zaposlenja, a s druge strane je ovaj pokazatelj vrlo nepovoljan jer signalizira znatne probleme u gospodarstvu i poteškoće u ostvarenju zaposlenja (pogledati tablicu broj 9). Proces koncentracije stanovništva se odvija prema većim gradovima i naseljima, odnosno dolazi do depopulacije širokih ruralnih područja. Prema udjelu osoba koje su emigrirale u odnosu na radno-sposobno stanovništvo, proizlazi kako Županija bilježi iznadprosječnu razinu iseljavanja stanovništva.

Ratna događanja, gospodarska tranzicija i transformacija te nestanak ili smanjenje kapaciteta prijeratnih velikih gospodarskih subjekata dovelo je do značajnih promjena migracijskih trendova odnosno značajnog iseljavanja stanovništva u druge dijelove Republike Hrvatske i

³ Izvor: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

inozemstvo. Zaustavljanje i promjena navedenih trendova ponajprije će se postići poboljšanjem lokalne gospodarske dinamike, procesa stvaranja radnih mjesta i promjene kvalifikacijske strukture radne snage. U tom smislu, zadaća ove Strategije je usmjereno djelovanje prvenstveno na dio razvoja ljudskih potencijala u skladu s ciljevima i mjerama gospodarskog razvoja županije.

2.3.4. Nezaposlenost

Stopa nezaposlenosti u Županiji je značajno viša od nacionalnog prosjeka (prosinac 2010.g. 31,3% u VSŽ naprema 17,9% u RH). Vukovarsko-srijemska županija je na trećem mjestu po visini stope nezaposlenosti odmah poslije Brodsko-posavske i Virovitičko-podravske županije što upućuje na zaključak da visoka stopa nezaposlenosti nije specifičnost samo Vukovarsko-srijemske županije, već obilježava gotovo sve slavonske županije. To ukazuje da je pitanje visoke stope nezaposlenosti povezano sa strukturnim obilježjima šireg područja od područja same Županije.

Nakon niza godina uzastopnog pada broja nezaposlenih, 2009. i 2010. su obilježene njihovim rastom uslijed ekonomske krize. Međutim, povećanje broja nezaposlenih osoba u kriznoj 2009. i 2010. je bilo puno manje izraženo nego na nacionalnoj razini. Naime, Vukovarsko-srijemska županija je zabilježila najmanji relativni porast broja nezaposlenih osoba u razdoblju 2008.-2010. u odnosu na sve druge županije.

Uzroke relativnog slabijeg rasta nezaposlenosti treba tražiti dijelom u sektorskoj strukturi zaposlenih, u kojoj Županija bilježi ispodprosječni udio zaposlenih u sektorima posebno teško pogođenim krizom, poput prerađivačke industrije. Istovremeno, Županija bilježi iznadprosječne udjele zaposlenih u poljoprivrednom i javnom sektoru, kod kojih je razina otpuštanja puno manja nego u ostalim sektorima.

Problemi u gospodarstvu, koji su bili prisutni i prije, dodatno su se povećali u posljednje dvije godine recesijske krize. To je, pored znatnog povećanja broja nezaposlenih osoba, dovelo i do smanjenja potražnje za radnom snagom. Tako je već 2009. godine broj oglašanih radnih mjesta putem Zavoda za zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji smanjen za 27,9% u odnosu na 2008. godinu, a u 2010. godini se zadržao na istoj razini. Ovo smanjenje ponude radnih mjesta sukladno je kretanjima na nacionalnoj razini. Također, treba istaknuti da je većina ponuđenih radnih mjesta za zapošljavanje na određeno vrijeme.

Prema podacima HZZ-a iz prosinca 2010. godine, u Vukovarsko-srijemskoj županiji je zabilježeno 49,7% nezaposlenih osoba koje su u evidenciji duže od godinu dana, dok je na razini Republike Hrvatske udio ove kategorije 45,8% što je za 3,9 postotnih bodova manje. Razlog tomu je djelomično u većem priljevu radne snage u nezaposlenost u pojedinim dijelovima Republike Hrvatske u posljednje dvije godine, što je imalo za posljedicu povećanje broja nezaposlenih osoba kraće dužine boravka u evidenciji, a na području Vukovarsko-srijemske županije i slabo razvijenom gospodarstvu s malom ponudom radnih

mjesta što uzrokuje sve duži boravak nezaposlenih osoba u evidenciji. Posebno zabrinjava podatak da je u evidenciji HZZ-a, u Vukovarsko-srijemskoj županiji, 24,3% nezaposlenih osoba duže od 3 godine što pokazuje kako je za znatan broj nezaposlenih osoba (ponovno) zapošljavanje vrlo upitno, a posebno u situaciji gospodarske krize.

Što se tiče kretanja nezaposlenosti prema dobi, nezaposlenost se, u posljednjih nekoliko godina, povećala u svim dobnim skupinama. Najznačajnije povećanje se bilježi kod mladih nezaposlenih osoba. Tako je u prosincu 2010. godine udio mladih u ukupnom broju nezaposlenih iznosio 35,9%, što je u odnosu na prosinac 2008. godine više za 2,0 postotna boda. Posebno zabrinjava povećanje broja nezaposlenih osoba u dobi od 20 do 29 godina više i visoke stručne spreme. Gledajući apsolutne brojeve, zabilježeno je njihovo povećanje s 309 na 577 mladih nezaposlenih osoba više i visoke stručne spreme odnosno povećanje za 86,7%. Naime, njihov udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba na području Vukovarsko-srijemske županije u prosincu 2010. godine je povećan u odnosu na prosinac 2008. godine za 1,1 postotni bod što je vrlo značajno budući da je njihov apsolutni broj prilično mali.

2.3.5. Aktivna politika tržišta rada

Ovom analizom obuhvaćen je samo dio aktivnosti koje su se provodile na području Vukovarsko-srijemske županije, no postignuti rezultati provedenih projekata značajni su i predstavljaju dobru podlogu za reviziju postojeće i stvaranje nove Strategije razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije. Uvidom u ostvarene aktivnosti, vidljivo je da je u proteklom razdoblju bitno podignuta svijest o važnosti cjeloživotnog učenja, razvoju poduzetništva, edukaciji i treningu poduzetnika početnika.

Potrebno je istaknuti važnost i utjecaj Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije na umrežavanje dionika na području Županije jer se većina projekata provodi na partnerskoj osnovi što doprinosi ostvarenju rezultata koji generiraju multiplikativne efekte.

Vidljivo je da je velik broj provedenih projekata usmjeren na otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva, a čiji nositelji su jedinice lokalne uprave/samouprave. Svoj doprinos dale su i udruge, komore i zavodi jačanjem/edukacijama poduzetnika početnika.

Područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Vukovar i Vinkovci, vrlo su aktivne u provođenju Mjera aktivne politike zapošljavanja koje su prihvaćene od strane Vlade Republike Hrvatske. Mjere aktivne politike zapošljavanja u nadležnosti Zavoda za zapošljavanje usmjerene su na sufinanciranje zapošljavanja, financiranje i sufinanciranje obrazovanja te financiranje i sufinanciranje javnih radova. Mjere aktivne politike za zapošljavanje imale su u prethodnom razdoblju značajan utjecaj na uključivanje dugotrajno nezaposlenih i ostalih socijalno isključenih skupina kako u obrazovanje tako i u svijet rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje kontinuirano provodi mjere aktivne politike zapošljavanja kroz godišnje, odnosno višegodišnje akcijske planove. U promatranom razdoblju od 2007. do 2010. godine, poslodavci su najviše koristili mjeru: Sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba. Ovom mjerom je, u promatranom razdoblju, obuhvaćeno prosječno 88 osoba. Jedinice lokalne samouprave i institucije u njihovom vlasništvu, nevladine udruge i sl. institucije, te drugi poslodavci koristili su mjeru: Javni rad kojom je prosječno (u promatranom razdoblju) zaposleno 217 nezaposlenih osoba.

Posljednjih nekoliko godina bilježi se sve veći broj nezaposlenih osoba koje su zaposlene ili uključene u obrazovanje kroz Mjere (pogledati tablice broj 10 i 11). U 2010. godini sufinanciranjem i financiranjem zaposleno je 555 nezaposlenih osoba.

Kako bi se smanjila neusklađenost ponude i potražnje te ublažio deficit određenih zanimanja, kao i povećala zapošljivost osoba sufcitarnih zanimanja, nezaposlene osobe su tijekom 2010. godine uključene u razne obrazovne programe. Programi obrazovanja u koje su uključene nezaposlene osobe, utvrđeni su na temelju nerealiziranih prijava potreba za radnicima i rezultata provedene Ankete poslodavaca te su u skladu s potrebama lokalnog tržišta rada. Uključivanjem nezaposlenih osoba u obrazovne aktivnosti, nastoji se pridonijeti stvaranju uvjeta za brže zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih osoba i omogućiti stjecanje dodatnih znanja i vještina potrebnih tržištu rada. Sukladno navedenom, na području Vukovarsko-srijemske županije na obrazovanje je tijekom 2010. godine upućeno 279 nezaposlenih osoba. Iako se broj osoba upućenih na obrazovanje posljednjih godina povećava, on je i dalje nedostatan, a evidentna je potreba uvođenja individualiziranog pristupa obrazovanju nezaposlenih osoba koji bi doveo do usklađenosti s jedne strane osobnog razvoja nezaposlene osobe, a s druge strane potreba tržišta.

Mjere aktivne politike zapošljavanja, u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, predstavljaju značajnu intervenciju na tržištu rada Vukovarsko-srijemske županije, no iste je potrebno dodatno prilagoditi potrebama lokalnog tržišta rada. Naime, uvjeti korištenja su propisani na nacionalnoj razini bez mogućnosti utjecaja na uvjete i provedbu, a ovisno o potrebama pojedine regije.

2.3.6. Službe za zapošljavanje

Na području Vukovarsko-srijemske županije djeluju dvije Područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: Područna služba Vinkovci koja u svom sastavu ima Ispostavu Vinkovci, Ispostavu Županja i Ispostavu Otok i Područna služba Vukovar s Ispostavom Vukovar i Ispostavom Ilok.

Područna služba Vinkovci pokriva područja gradova Vinkovci, Županja i Otok, te općine: Andrijaševci, Babina Greda, Bošnjaci, Cerna, Drenovci, Gradište, Gunja, Ivankovo, Jarmina, Nuštar, Nijemci, Stari Jankovci, Stari Mikanovci, Vrbanja, Privlaka, Tordinci, Vođinci, Markušica i Štitar. U evidenciji Područne službe Vinkovci u prosincu 2010. godine zabilježeno je 13.847 nezaposlenih osoba, a u službi su zaposlena 44 djelatnika (70,5% žena i 29,5% muškaraca).

Područna služba Vukovar pokriva područje gradova Vukovar i Ilok i općina: Bogdanovci, Borovo, Lovas, Tompojevci, Tovarnik, Trpinja i Negoslavci. U evidenciji Područne službe Vukovar, u prosincu 2010. godine, su zabilježene 5.643 nezaposlene osobe, a u službi je zaposleno 28 djelatnika (78,6% žena i 21,4% muškaraca).

Hrvatski zavod za zapošljavanje posljednjih se godina kontinuirano razvija i unapređuje, kako na području ljudskog kapitala kroz stalne edukacije i obrazovanja svojih zaposlenika, tako i u dijelu informacijsko-komunikacijske podrške i samog načina rada s klijentima. U planu je i daljnja modernizacija službi za zapošljavanje s ciljem ostvarenja strateških ciljeva i postavljene vizije.

Uz temeljne zadaće Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (posredovanje pri zapošljavanju osoba tijekom nezaposlenosti, profesionalno savjetovanje nezaposlenih i drugih osoba pri odabiru posla i zanimanja, organiziranje stručnog obrazovanja, usavršavanja i prekvalifikacije, praćenje i analiziranje stanja na tržištu i obavještanje javnosti o tome, poticanje zapošljavanja i obrazovanja primjenom mjera aktivne politike zapošljavanja), Hrvatski zavod za zapošljavanje podigao je kvalitetu svojih usluga korisnicima na tržištu rada. Između ostalog to je postigao: osnivanjem Ureda za rad s poslodavcima, uvođenjem redovitih aktivnosti posjeta poslodavcima, redovitim godišnjim istraživanjem lokalnog tržišta rada – Anketa poslodavaca, savjetnicima za zapošljavanje osoba s invaliditetom, Odjelom za provođenje EU projekata, Odsjekom profesionalnog usmjeravanja kroz različite radionice za nezaposlene i zaposlene osobe, organiziranjem okruglih stolova/tribina radi poticanja svijesti javnosti o temama vezanim za razvoj ljudskih potencijala i općenito tržišta rada itd.

Na području Vukovarsko-srijemske županije, registrirana je 2007. godine jedna agencija za povremeno i privremeno sezonsko zapošljavanje, uglavnom za poslove u turističkoj sezoni te poljoprivredne sezonske poslove na našem području. Na području Vukovarsko-srijemske županije nema registriranih agencija za posredovanje pri zapošljavanju.

2.3.7. Spolna jednakost

U ukupnom broju zaposlenih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji žene imaju udio 45,4%, a ovaj udio se u posljednjih nekoliko godina kontinuirano povećava. Iako je udio žena u ukupnom stanovništvu natpolovičan, njihova zaposlenost je niža što je posljedica više čimbenika.

Osnovni razlozi koji su doveli do manjeg broja zaposlenih žena su propadanje prerađivačke industrije (Borovo, Vuteks, Đuro Salaj, Kvalitet, Kožara itd.) u kojima je uglavnom bila zaposlena ženska radna snaga kao i činjenica da veći dio stanovništva živi u ruralnim područjima gdje žene imaju ulogu majke i domaćice. Kod zapošljavanja žena prisutan je problem usklađivanja obiteljskih i poslovnih obveza te iz tog razloga, poslodavci u mnogim slučajevima daju prednost muškoj radnoj snazi.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine odnos muškaraca i žena u obrazovnoj strukturi, ukazuje na lošiju obrazovnu strukturu žena u ukupnom stanovništvu. Naime, žene su manje obrazovane od muškaraca i uglavnom njihov udio opada s višim stupnjem obrazovanja, odnosno žene dominiraju u skupinama stanovništva bez škole i s nezavršenom osnovnom školom. Nadalje, veći udio muškaraca, posebice je vidljiv u skupinama stanovništva sa završenim magisterijem i doktoratom.

Međutim, u novije vrijeme žene sve više preuzimaju aktivnu ulogu na tržištu rada, obrazuju se, zasnivaju radni odnos te, jednako kao i njihovi partneri, financijski podupiru obitelj. Najčešće rade u tzv. ženskim djelatnostima (obrazovanju, trgovini, ugostiteljstvu, prerađivačkoj industriji). Žene danas postaju majke kasnije nego u prethodnim generacijama te rađaju manje djece.

Što se tiče spolne strukture, evidentiranih nezaposlenih osoba, i ovdje žene imaju veći udio (Ø 2010. godine 53,8% žena). Ovaj udio je posljednjih nekoliko godina bio i veći, ali zbog gospodarske krize koja je pogodila posebice pojedine djelatnosti (kao što je građevina) zabilježen je povećani priljev muške radne snage iz radnog odnosa. Ono što je također zabrinjavajuće je i činjenica da je odnos muškaraca i žena u obrazovnoj strukturi nezaposlenih osoba suprotan odnosu u ukupnom stanovništvu. Naime, u populaciji nezaposlenih u skupinama više i visokoobrazovanih dominiraju žene (58,1%).

Iako se žene na našoj Županiji sve više uključuju, kako u društveno-politički, tako i u gospodarski život, gore navedeno upućuje na zaključak da žene i na području naše Županije teže ulaze u svijet rada.

2.3.8. Teže zapošljive skupine

Zapošljavanje skupina s najvećim rizikom dugotrajne nezaposlenosti i socijalne isključenosti dodatno je otežano na tržištu rada Vukovarsko-srijemske županije s obzirom na visoku stopu nezaposlenih, slabo razvijeno gospodarstvo, ratne posljedice i nizak BDP. Pripadnici ovih skupina su slabije obrazovani i nemaju posebne strukovne i druge vještine (poznavanje rada na računalu, strani jezici i dr.) potrebne za lakše uključivanje na tržište rada. Stoga su ove skupine slabo motivirane, imaju manjak samopouzdanja, teže se odlučuju na promjene što dovodi do još dublje isključenosti.

Nezaposlene osobe koje ulaze u teže zapošljive skupine su: nezaposleni hrvatski branitelji, djeca i supružnici poginulih i nestalih hrvatskih branitelja, roditelji s 4 i više malodobne djece, roditelji djece s posebnim potrebama, roditelji djece oboljele od malignih bolesti, samohrani roditelji, žrtve obiteljskog nasilja, liječeni ovisnici, žrtve trgovanja ljudima, azilanti, mlade osobe koje su izašle iz sustava skrbi domova za djecu, povratnici s odsluženja zatvorske kazne te osobe na uvjetnoj kazni.

Nemogućnost pronalaženja zaposlenja i nadalje je veliki problem za 1.661 hrvatskog branitelja koliko je prosječno evidentirano na području Županije u 2010. godini (8,9% u ukupnoj evidenciji nezaposlenih). Stopa zapošljavanja hrvatskih branitelja niža je od stope zapošljavanja ukupne populacije nezaposlenih osoba.

Na području Županije, prema popisu stanovništva iz 2001. godine, bilo je 167 (0,08%) Roma koji uglavnom žive u obiteljskim kućama, te se bave trgovinom ili rade u inozemstvu. Međutim, kod Roma je i nadalje prisutan rani izlazak iz sustava obrazovanja, što ima za posljedicu nisku razinu obrazovanja, a kada se tomu pridodaju loše radne navike, predrasude poslodavaca i sl. njihova zapošljivost je teška ili nikakva.

Rizik socijalne isključenosti kod osoba s invaliditetom pojačan je u ovim recesijskim godinama. Razlog tomu je, pored loše kvalifikacijske strukture ograničenije pristupa obrazovanju i velika nezaposlenost odnosno mala ponuda radnih mjesta i općenito malo „zdravih“ tvrtki ili obrta koje bi mogle zapošljivati osobe s invaliditetom. Poslodavci su također, nedovoljno socijalno osjetljivi za ovu kategoriju nezaposlenih osoba. Tako je, u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u prosincu 2010. godine, bilo je prijavljeno 146 invalida i 945 osoba s faktorom otežane zapošljivosti. Osobe s invaliditetom koje žive u ruralnim dijelovima Županije su u posebno nepovoljnom položaju zbog slabe prilagodbe objekata, nepostojanja prijevoza za osobe s invaliditetom, nepostojanja obrazovnih ustanova i udruga te drugih sadržaja koji utječu na integraciju osoba s invaliditetom na tržište rada i općenito u društvo.

Beskućnici, liječeni ovisnici, bivši zatvorenici, žrtve nasilja, mladi koji izlaze iz sustava institucionalne skrbi, azilanti te žrtve trgovanja ljudima su u posebno nepovoljnom položaju. Njihovo uključivanje u svijet rada i općenito u društvo dodatno je otežano zbog „male sredine“ u kojoj žive i predrasuda koje u takvoj sredini vladaju.

Nedostatak financijskih sredstava, nemogućnost školovanja i daljnjeg usavršavanja, nemogućnost kvalitetne skrbi za djecu, oboljelu djecu i sl. samo su neki od uzroka socijalne isključenosti obitelji s puno djece, samohranih roditelja, roditelja djece oboljele od malignih bolesti itd.

Na području Vukovarsko-srijemske županije, proteklih je godina pokrenuto niz aktivnosti i projekata namijenjenih resocijalizaciji navedenih skupina. Vrlo često, u rješavanju problema primijenjen je međusektorski pristup (institucije i udruge), gdje se zajedničkim snagama i stručnošću pristupilo informiranju i motiviranju osoba kojima prijeti socijalna isključenost, pružanju psiho-socijalne podrške te općenitoj uključenosti u različite formalne i neformalne programe obrazovanja. Pored vlastitog ulaganja, potreba za rješavanjem ovog problema potpomognuta je i sredstvima mnogobrojnih donatora, među kojima prednjače sredstva iz pretpristupnih fondova Europske unije, koja su na području Županije dobro iskorištena od strane institucija i udruga kroz provedbu partnerskih projekata temeljenih upravo na međusektorskom pristupu rješavanja problema u zajednici. Pozornost treba više posvetiti održivosti postignutih rezultata nakon završetka projekata.

3. Evaluacija provedbe postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji

U suradnji s lokalnim dionicima na području Vukovarsko-srijemske županije, prikupljeni su podaci o do sada realiziranim projektima čiji su rezultati utjecali na ostvarenje pojedine mjere unutar Strategije za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje VSŽ.

U svrhu izrade evaluacije, poslani su upiti na adrese svih lokalnih dionika s područja Vukovarsko-srijemske županije s ciljem prikupljanja podataka o aktivnostima koje je pojedini dionik provodio, a koji direktno/indirektno utječu na razvoj ljudskih potencijala. Odgovore na upite su dostavili: Vukovarsko-srijemska županija, Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Vukovar, Razvojna agencija Vukovar d.o.o. te udruge PRONI Centar za socijalno podučavanje i TINTL. Sukladno tome, potrebno je ovu evaluaciju uzeti sa zadržkom obzirom na ograničen broj prikupljenih podataka. Smatramo kako njome nisu obuhvaćene sve aktivnosti koje su se provodile na području Vukovarsko-srijemske županije, a koje bi doprinijele sveobuhvatnijoj analizi.

Uvidom u ostvarene aktivnosti, vidljivo je da je u proteklom razdoblju na području Vukovarsko-srijemske županije bitno podignuta svijest o važnosti cjeloživotnog učenja, razvoju poduzetništva, edukaciji i treningu poduzetnika početnika.

Potrebno je istaknuti važnost i utjecaj Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije na umrežavanje dionika na području Županije jer se većina projekata provodi na partnerskoj osnovi što doprinosi ostvarenju rezultata koji generiraju multiplikativne efekte.

Vidljivo je da je velik broj provedenih projekata usmjeren na otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva, a čiji nositelji su jedinice lokalne uprave/samouprave. Svoj doprinos dale su i udruge, komore i zavodi jačanjem/edukacijama poduzetnika početnika.

Najveći broj projekata proveden je unutar **Smjernice 1. Otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva**, Mjera 7. Edukacija i trening poduzetnika – poduzetnika početnika i **Smjernice 3. Promovirati razvoj ljudskog kapitala i cjeloživotno učenje**, Mjera 11. Promoviranje cjeloživotnog učenja s ciljem povećanja svijesti o važnosti obrazovanja i cjeloživotnog učenja.

Projektima unutar **Smjernice 1. Otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva**, Mjera 1., kao rezultat jačanja poduzetničke infrastrukture u Vukovarsko-srijemskoj županiji, izgrađene su 4 poduzetničke zone, te su stvoreni uvjeti za transformaciju postojećih zona u regionalne poduzetničke centre.

Projektom „Izgradnja regionalnog poslovnog centra za promicanje ekonomskih aktivnosti u Lovasu“, u Mjeri 2., nastoji se ojačati sektor malog i srednjeg poduzetništva u Općini Lovas kroz pomoć novim i postojećim poduzetnicima. U tu svrhu, planira se izgradnja „Poslovne

zone Lovas“, obučavanje djelatnika za rad u njoj te osnaživanje lokalnih poduzetnika povećanjem njihovih znanja i vještina.

Projektom „Lokalna partnerstva za zapošljavanje“ (unutar Mjere 4.) na području Vukovarsko-srijemske županije, donesena je „Strategija za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji“ te su organizirane radionice i osposobljavanja lokalnih partnera vezanih uz Europski socijalni fond. Ovo lokalno partnerstvo za zapošljavanje formirano je kao „Regionalno vijeće za tržište rada“. Izrađeno je Izvješće o lokalnim partnerstvima i njihovim doprinosima lokalnom razvoju.

Unutar Mjere 6., projektom „Razminiranje, pretraživanje i isključivanje minsko sumnjivih površina u Vukovarsko-srijemskoj županiji“, razminirano je 65% minsko sumnjivih površina te je osnovan Fond za razminiranje Vukovarsko-srijemske županije.

Najveći broj projekata obuhvaćen je Mjerom 7. iz čega je vidljivo da je u Vukovarsko-srijemskoj županiji prepoznata potreba za osnaživanjem postojećih i novih poduzetnika raznim treninzima i edukacijama te podizanjem njihove razine znanja i vještina kako bi se pokrenulo gospodarstvo u Županiji. Projektom „E-Vukovar“, željela se izgraditi infrastruktura za pružanje usluga bežičnog pristupa mreži na području grada Vukovara te umrežavanje svih institucija na području Grada u jedinstven informacijski sustav. Također je planirana edukacija gospodarstvenika sukladno njihovim potrebama i prijedlozima, a 40 osoba je osposobljeno za rad na računalu.

U okviru projekta „Provođenje Programa pomoći subjektima u poslovanju s hranom“, održane su 4 radionice na kojima je sudjelovalo po 50-tak osoba, a kojima su sudionici osposobljeni za poslovanje s hranom za primjenu HACCP-a i drugih sustava upravljanja kvalitetom.

Hrvatska gospodarska komora je svojim projektom provela edukaciju za 16 osoba koje su educirane po ECDL Start programu – poznavanje rada na računalu.

Projektom „Punom brzinom u poduzetništvo“ 10 osoba je educirano o poslovnom planiranju i poduzetništvu, a izrađena su i 4 poslovna plana od kojih su 3 prijavljena za mikrokreditiranje uz potporu Lokalnog jamstvenog fonda grada Vukovara. Na području grada Vukovara, dodijeljen je jedan dio unutar inkubacijskog prostora.

Kako bi se potaknuo razvoj poduzetništva i otvaranje novih radnih mjesta na području Vukovarsko-srijemske županije, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje provelo je projekt „Prvi poduzetnički korak“ unutar kojeg je izrađena analiza stvarnih poduzetničkih potencijala lokacije te studija izvodljivosti lokacije inkubatora.

Projekt „Unaprjeđivanje prilika za poduzetništvo i samozapošljavanje nezaposlenih visokoobrazovanih osoba kroz obuku i savjetovanje“ je proveden kako bi se potaknulo nezaposlene osobe sa završenom višom i visokom školom i fakultetom na samozapošljavanje pokretanjem vlastitog poduzetničkog pothvata. U sklopu projekta, održani su info seminari kojima je obuhvaćeno 180 nezaposlenih osoba, a 30 osoba proizašlo je kao konačni korisnik

projekta. Održan je seminar o osnovama poduzetništva, radionice o pripremi poslovnog plana i tematske marketinške radionice.

Najveći broj projekata unutar **Smjernice 3. Promovirati razvoj ljudskog kapitala i cjeloživotno učenje**, provedeno je u sklopu Mjere 11.

Projektom „Ricochet“ željelo se povećati razinu uključenosti i integraciju mladih i dugotrajno nezaposlenih žena na tržište rada, a u skladu s potrebama tržišta rada Vukovarsko-srijemske županije. Projektom su obuhvaćene dugotrajno nezaposlene mlade žene preko 30 godina te žene od 50 i više godina starosti koje su prošle niz edukacija i radionica. Ukupno je 50 žena osposobljeno za izradu proizvoda tradicionalnih zanata te pokretanje vlastitog poduhvata dok se 14 žena uključilo u program pripreme za polaganje majstorskog ispita. Kao rezultat projekta, u Vinkovcima je osnovana udruga „Priplit“.

Projektom „Be active be prepared“ nastojalo se promovirati i povećati razinu profesionalne uključenosti najugroženijih skupina nezaposlenih osoba na tržište rada Vukovarsko-srijemske županije te na taj način pozitivno utjecati na ekonomsku i socijalnu koheziju u regiji. Za 60 nezaposlenih osoba, provedene su slijedeće edukacije: tečaj ECDL-a, tečaj engleskog jezika, tečaj talijanskog jezika, seminar “Start your business”, radionica “Be pro-active, be prepared – kako se prezentirati perspektivnom poslodavcu” i radionica “Komunikacijske vještine, javni nastup i timski rad”.

Cilj projekta "Vimio-Centar za informiranje, obrazovanje i poslovno savjetovanje" bio je promovirati, podržati i razviti proces održivog socijalnog i ekonomskog razvoja u gradu Vukovaru i okolici. U sklopu projekta, održane su slijedeće edukacije: 50 osoba prošlo je tečaj osnova informatičke pismenosti, 10 osoba grafički i web dizajn, 50 osoba osnovni i napredni tečaj engleskog jezika, 40 osoba je educirano za područje poduzetništva i menadžmenta, a održana su i dva okrugla stola.

Projektom „Ekonomsko osnaživanje žena“ obuhvaćene su uspješne poduzetnice koje mogu pomoći nezaposlenim ženama i nezaposlene žene koje se žele angažirati u pokretanju vlastitog obrta. Postignuta je međusektorska suradnja, prije svega s nevladinim organizacijama iz susjednih država čime su stvorene kvalitetne pretpostavke za prekograničnu suradnju među ženama. Projekt je okupio žene različite nacionalnosti, dobi i struke u 7 gradova, a projektom je obuhvaćeno 60 žena, dok je trening u Vukovaru prošlo 12 žena.

Projekt „www.jam“ razvijen je u svrhu obrazovanja nezaposlenih žena s naglaskom na žene koje su dulje od godinu dana u evidenciji nezaposlenih. U sklopu projekta, razviti će se programi osposobljavanja i prekvalifikacije usko povezani s voćarstvom i preradom voća. Projektom će se osposobiti 49 žena u novim zanimanjima, uz 50 žena koje će završiti dodatne edukacije iz područja poduzetništva i vođenja udruga.

Projektom SWOT (Srijem Women's Opportunities in Tourism), čiji nositelj je Grad Ilok, a koji je još u tijeku, nastoji se podići svjesnost žena o samozapošljavanju i poduzetništvu općenito. Kroz trening modul, planirano je provesti 60 nezaposlenih žena.

Projekt "Edukacijom do zaposlenja invalidnih osoba", prošao je samo prvu fazu u kojoj su umrežene osobe s invaliditetom dok za provedbu drugog dijela projekta nisu odobrena financijska sredstva za dodatno sufinanciranje i trenutno se traže donatori koji bi financirali preostale aktivnosti u projektu.

Unutar mjere 15., proveden je projekt „Obnova i opremanje strukovnih škola u VSŽ“ kojim se nastojalo poboljšati uvjete obrazovanja i povećati konkurentnost radne snage. U sklopu projekta, obnovljeno je i opremljeno 8 strukovnih škola na području Vukovarsko-srijemske županije.

U okviru projektnih aktivnosti projekta „Next Generation“ razvijena su i unaprijeđena poduzetnička znanja, vještine i kompetencije kako učenika tako i profesora u dvije strukovne škole u Vinkovcima te su osnovane dvije učeničke zadruge kao instrument za provođenje poduzetničkih kurikuluma unutar škola.

U okviru **Smjernice 4.**, Mjera 17., proveden je projekt „READY“ kojim je 20 mladih obučeno za pripremu poslovnih planova u Republici Hrvatskoj. Projekt je proveo Ured za međunarodnu suradnju – TINTL, a njime je nastojao promovirati pozitivnu sliku poduzetništva unutar ciljane skupine te prikazati poduzetništvo kao dobru priliku za budućnost prezentiranjem pozitivnih primjera iz međunarodne prakse.

Pregledan prikaz Smjernica i Mjera navedenih u Strategiji za razvoj ljudskih potencijala i zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije iz 2005. godine, nalazi se u prilogu ove Strategije u obliku **tablice broj 12.**

4. SWOT analiza

SWOT analiza provedena je u četiri glavna područja:

1. Zapošljavanje
2. Socijalna i profesionalna reintegracija
3. Obrazovanje
4. Društvena uključenost

4.1. Zapošljavanje

SNAGE	SLABOSTI
<p>Visoki potencijali iskoristivosti prirodnih resursa u cilju povećanja zaposlenosti</p> <p>Programi HZZ-a (nacionalni, lokalni)</p> <p>Iskustvo u provedbi projekata usmjerenih na nezaposlene osobe</p> <p>Postojeći Zakon o područjima od posebne državne skrbi</p> <p>Postojeće zakonske regulative o jednakosti spolova</p> <p>Povećanje broja zainteresiranih za prekvalifikaciju, dodatno školovanje i stručno usavršavanje</p> <p>Postojanje edukacije i osposobljavanja osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju na tržištu rada (osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposleni, socijalno osjetljive skupine, manjine..)</p> <p>Velika ponuda radne snage</p> <p>Postojanje institucija za razvoj SME sektora (Small and medium enterprises - malo i srednje poduzetništvo)</p> <p>Potencijal razvoja novih investicija (zone)</p> <p>Razvojne agencije</p>	<p>Visoka stopa nezaposlenosti</p> <p>Regionalne razlike, kao posljedica ratnih razaranja, tehnološkog zaostajanja i neučinkovite pretvorbe i privatizacije</p> <p>Pad potražnje za radnom snagom</p> <p>Slaba pokretljivost radne snage i kontinuirane migracije stanovništva</p> <p>Iznadprosječna razina iseljavanja stanovništva</p> <p>Visok udio osoba nezaposlenih dulje od tri godine - 27,3%</p> <p>Visok udio visokoobrazovanih nezaposlenih osoba - 5,6%</p> <p>Nedostatak informatičkih znanja, znanja stranih jezika i poduzetničkih vještina kod radne snage</p> <p>Nedostatak radnog iskustva, posebno kod mlađe populacije (od 18-29 godina)</p> <p>Niske plaće u privatnom sektoru</p> <p>Postojanje zapošljavanja „na crno“ i sive ekonomije</p>
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<p>Povoljna lokacija za privlačenje investitora</p> <p>Potencijal za samozapošljavanje</p> <p>Mogućnosti korištenja pretpristupnih EU fondova</p> <p>Jačanje i razvoj SME sektora za nova zapošljavanja</p> <p>Unaprjeđenje postojećih i uvođenje novih poticajnih mjera kod zapošljavanja</p> <p>Obrazovni programi prilagođeni potrebama na tržištu rada</p> <p>Reorganizacija strukovnog obrazovanja prema potrebama tržišta</p> <p>Povećanje izvoza i širenje tržišta</p> <p>Lokalne poticajne mjere za razvoj poduzetništva</p> <p>Treninzi i edukacije mladih zainteresiranih za samostalne poduzetničke aktivnosti</p> <p>Institucionalna podrška provedbi različitih programa zapošljavanja</p>	<p>Jačanje „sive ekonomije“</p> <p>Slaba pokretljivost (mobilnost) radne snage</p> <p>Priljev jeftinije radne snage iz drugih zemalja</p> <p>Nastavak trenda zapošljavanja „na crno“</p> <p>Neadekvatne odluke (neuvažavanje stvarnih potreba na regionalnom tržištu rada)</p> <p>Nedostatak investitora</p> <p>Nedovoljan tehnološki razvoj</p> <p>Nejednak razvoj općina</p>

4.2. Socijalna i profesionalna reintegracija

SNAGE	SLABOSTI
<p>Brojnost udruga raznovrsnih interesnih skupina i drugih organizacija civilnog društva Većinu programa koje provode udruge, provode i u njima sudjeluju žene Postojanje poticajnih mjera i programa za zapošljavanje osoba s invaliditetom i osoba socijalno isključenih skupina (Romi, dugotrajno nezaposleni srednje i starije životne dobi, socijalni slučajevi...) Razvijanje socijalne infrastrukture na području Županije Reforma sustava socijalne skrbi i pozitivne zakonske regulative</p>	<p>Niska razina obrazovanja nezaposlenih osoba socijalno osjetljivih skupina Slaba informatička pismenost Nepostojanje adekvatne baze podataka s ažuriranim podacima o socijalno osjetljivim skupinama Slaba educiranost društva o mogućnostima iskorištavanja pretpristupnih i EU fondova Nedovoljna suradnja državnih institucija i organizacija civilnog društva Mali broj volontera Nedostatak stručnjaka za izradu i implementaciju projekata namijenjenih socijalno ugroženim skupinama Nepostojanje organiziranog i prilagođenog prijevoza za osobe s invaliditetom Većina javnih ustanova još uvijek nema prilagođen pristupni prilaz osobama s invaliditetom Slab interes socijalno isključenih skupina u aktivnoj potrazi za poslom Programi koji omogućuju lakši pristup tržištu rada osobama s invaliditetom i socijalno isključenih skupina se ne provode, ili su vrlo malo zastupljeni, uz slab interes Predrasude poslodavaca o zapošljavanju osoba iz socijalno isključenih skupina Slaba potražnja i zapošljavanje osoba s invaliditetom</p>
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<p>Program aktivne politike tržišta rada Poticaji za zapošljavanje mladih ljudi sa smanjenim sposobnostima za rad i nacionalnih manjina Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma 2005-2015 Akcijski plan za uključivanje na tržište rada osoba s invaliditetom Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatski branitelja iz domovinskog rata i članova njihovih obitelji Provođenje socijalne politike usko povezano s tržištem rada</p>	<p>Demografsko starenje stanovništva i negativan prirodni prirast Sklonost diskriminiranju starijih nezaposlenih ljudi Nezainteresiranost ključnih skupina za uključivanje u programe i aktivnu politiku tržišta rada Povećan broj migracija u razvijenije županije Nedostatak specijaliziranog osoblja za rad s grupama u nepovoljnom položaju Slaba informiranost o provođenju prikladnih zakonskih okvira</p>

4.3. Obrazovanje

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postojeći obrazovni sustav (43 vrtića, 55 osnovnih uz 45 područnih škola, 16 ustanova za srednjoškolsko obrazovanje, veleučilište i fakultet, 2 osnovne škole za učenike s posebnim potrebama - teškoćama u razvoju Formalno i neformalno obrazovanje Veleučilište krenulo u realizaciju projekta u suradnji s HZZ-om za invalide Prihvaćanje i provedba EU standarda u obrazovnom sustavu Provođenje projekata koji podupiru cjeloživotno učenje Stimuliranje istraživačkih procesa Postojanje Agencije za razvoj Vukovarsko-srijemske županije</p>	<p>Nedovoljno programa treninga za učitelje u obrazovnom sustavu Nastavni programi nisu prilagođeni razvoju kreativnih sposobnosti učenika Nedovoljno praktičnih znanja nakon završenog obrazovanja Zapostavljeno cjeloživotno učenje i osposobljavanje Infrastruktura nije usklađena s potrebama suvremenog obrazovanja Slaba motivacija za visokim obrazovanjem Praktično osposobljavanje nije usklađeno s potrebama tržišta rada Strukovno obrazovanje i osposobljavanje omogućava samo podučavanje u zastarjelim vještinama Zatvorenost obrazovnog sustava prema novim programima Nedostatak financijske potpore za poticanje obrazovanja</p>
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<p>Razviti Sveučilište i stručni studij Potaknuti aktivnosti i programe u suradnji s Agencijom za razvoj Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o. Kroz javno-privatna partnerstva modernizirati osnovnu infrastrukturu Nacionalna i međunarodna potpora za stvaranje boljih preduvjeta za razvoj sustava obrazovanja Provođenje EU politika u obrazovanju</p>	<p>Nedovoljna informiranost o mogućnostima korištenja inozemnih, ali i domaćih programa financiranja Otpor prema uvođenju novih vještina i tehnologija Slabi poticaji poboljšavanja privlačnosti visoko stručnih poslova Sporo kretanje razvoja Županije Smanjen broj učenika u osnovnim školama Povećan broj učenika srednjih škola i studenata koji na školovanje odlaze izvan županije Slab povratak studenata nakon završene škole Nefunkcioniranje mreže škola</p>

4.4. Društvena uključenost

SNAGE	SLABOSTI
<p>Povećava se broj mladih osoba koje same pronalaze poslove nakon završetka školovanja</p> <p>Povećan broj socijalno ugroženih skupina koje se uključuju u aktivnu politiku tržišta rada</p> <p>Interes javnih skupina za rješavanje problema i pitanja socijalno ugroženih skupina</p> <p>Povećava se broj visoko obrazovanih žena</p> <p>Povećan broj programa i aktivnosti vezanih uz razvoj ljudskih potencijala</p> <p>Poticajne mjere resornih ministarstava i EU fondova kao pomoć zapošljavanju i samozapošljavanju</p> <p>Odgovarajući zakonski okvir podupiranja socijalne uključenosti grupa u nepovoljnom položaju</p> <p>Postojanje aktivnih udruga za osobe s invaliditetom</p> <p>Županijska razvojna strategija</p> <p>Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije</p>	<p>Nedovoljno praktično znanje nakon završetka obrazovanja</p> <p>Obrazovni programi često ne odgovaraju stvarnim potrebama tržišta</p> <p>Nastava i obuka se često ne održavaju u primjerenim uvjetima</p> <p>Odlazak mladih stručnih osoba</p> <p>Nedostatak konkurentnosti za zapošljavanje romske manjine</p> <p>Veći udio nezaposlenih žena na tržištu rada</p> <p>Nepovoljan položaj socijalno ugroženih skupina na tržištu rada</p> <p>Slabo poštivanje zakona koji predviđa mjere pri zapošljavanju za branitelje</p> <p>Mali udio žena koje su poduzetnici ili su se samozaposlile</p> <p>Nedostatna međusektorska suradnja u području promoviranja i organiziranja programa društvene uključenosti</p> <p>Nedovoljna informiranost pojedinaca o mogućnostima sudjelovanja u društvenim aktivnostima</p> <p>Niska razina motiviranosti pojedinaca za sudjelovanje u društvenim aktivnostima</p>
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<p>Edukacije i dodatno obrazovanje najugroženijih skupina, prilagođene potrebama tržišta rada</p> <p>Poticaji za zapošljavanje mladih ljudi sa smanjenim sposobnostima za rad i nacionalnih manjina</p> <p>Veća iskoristivost pretpripravnih programa i fondova EU</p> <p>Akcijski plan desetljeća za uključivanje Roma 2005-2015</p> <p>Program stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji u 2006. godini</p> <p>Provođenje socijalne politike usko povezano s tržištem rada</p> <p>Programi zapošljavanja i samozapošljavanja mladih i dugotrajno nezaposlenih osoba</p> <p>Nacionalni program za mlade 2009.-2013.</p>	<p>Indiferentnost nezaposlenih ciljanih skupina</p> <p>Sklonost diskriminiranju starijih nezaposlenih ljudi</p> <p>Slab interes i odaziv ciljanih skupina</p> <p>Nedostatak specijaliziranog osoblja za rad s grupama u nepovoljnom položaju</p> <p>Slaba informiranost o provođenju prikladnih zakonskih okvira</p> <p>Nedostatak stručnog osoblja za izradu i implementaciju pretpripravnih i EU fondova</p>

5. Strategija

5.1. Vizija i svrha strategije

VIZIJA

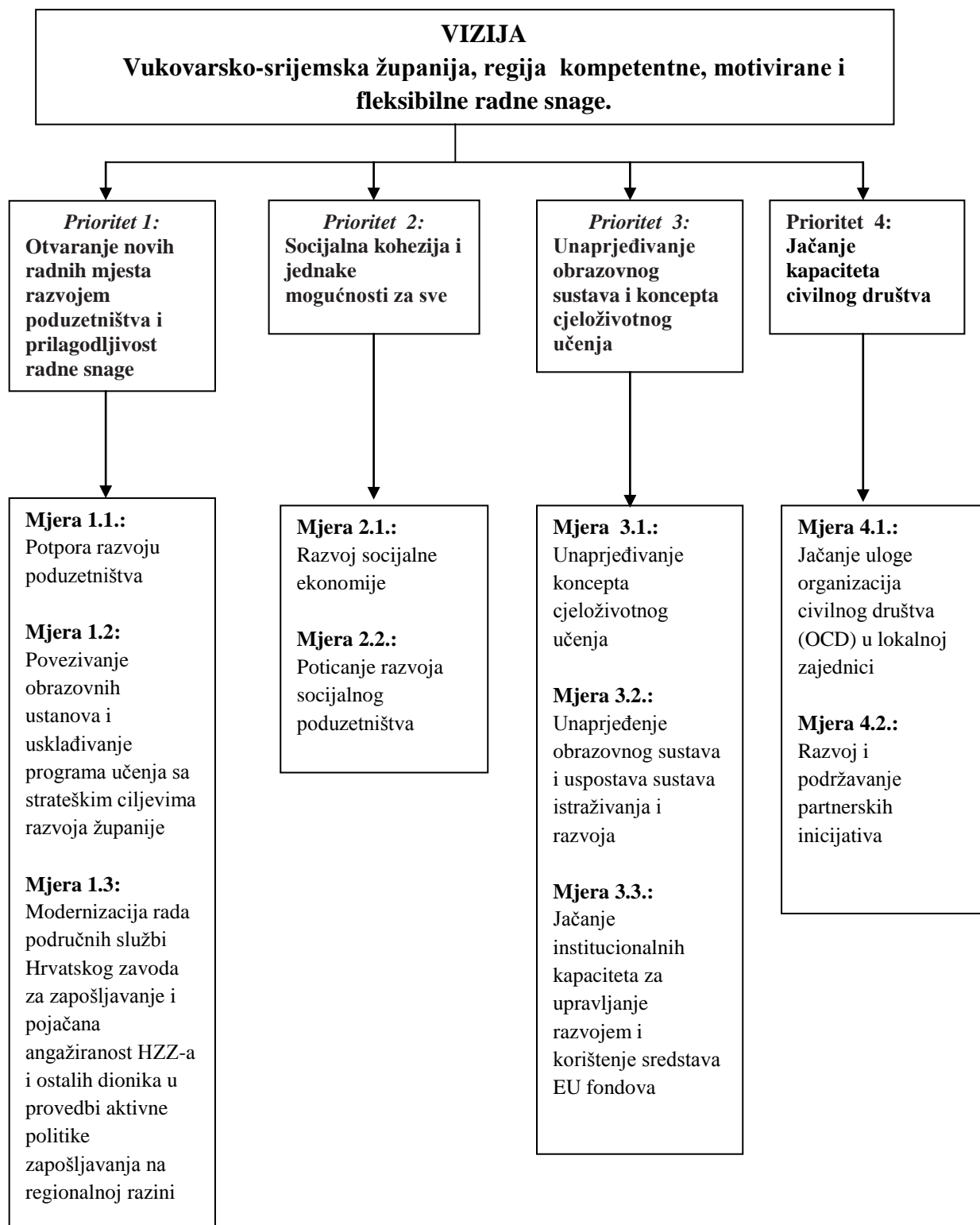
Vukovarsko-srijemska županija, regija kompetentne, motivirane i fleksibilne radne snage.

MISIJA

- ✓ Razvoj konkurentnosti ljudskih potencijala i tržišta rada u županiji kroz povećanje vještina i sposobnosti pojedinaca i poduzeća, uz uključivanje i jednakost svih ključnih dionika na tržištu rada
- ✓ Efikasna koordinacija sudionika uključenih u proces implementacije strategije s ciljem bolje suradnje javnog, civilnog i poslovnog sektora
- ✓ Povećati razinu informiranosti svih sektora društva o mogućnostima korištenja različitih izvora financiranja i poticati potencijalne korisnike na prijavljivanje projekata

Svrha strategije

Svrha Strategije je razvoj ljudskih potencijala i povećanje njihove konkurentnosti na tržištu rada, kroz osiguravanje jednakih mogućnosti za cjeloživotno učenje i razvoj suvremenog, fleksibilnog i uključivog tržišta rada koji će do 2013. godine dovesti do povećanja broja zaposlenih.

5.2. Prioriteti mjere

5.2.1. Prioriteti i mjere - opisno

Prioritet 1: Otvaranje novih radnih mjesta razvojem poduzetništva i prilagodljivost radne snage

Cilj prioriteta 1 je privući i zadržati više zaposlenih, povećanim ulaganjem u ljudski kapital, te promicanjem prilagodljivosti poduzeća i radnika.

Mjera 1.1. : Potpora razvoju poduzetništva

Stvaranje uvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva zahtijeva usklađenu politiku kojom se obuhvaćaju aktivnosti različitih područja – od obrazovanja i znanosti, uklanjanja administrativnih prepreka i prevelike propisanosti do jačanja potpornih institucija poduzetništva i poslovne infrastrukture.

Sveobuhvatan zakonski, strateški i institucionalni pristup razvoju malog i srednjeg poduzetništva pretpostavka su jačanja konkurentske sposobnosti gospodarstva.

Da bi razvoj poduzetništva bio uspješan i učinkovit, potrebno je ulagati i u razvoj ljudskih kapitala, kako poduzetnika, tako i potencijalnih zaposlenika, ali i u umrežavanje i razvoj institucija koje podupiru poduzetništvo.

Edukacije poduzetnika trebale bi biti provedene u različitim domenama vezanim uz uspješno poslovanje – od razvoja novih tehnologija, unaprjeđenja i poboljšanja menadžerskih i poslovnih vještina, poboljšanja organizacije rada, uvođenja prilagodljive strukture rada, poticajne mjere za zapošljavanje socijalno osjetljivih skupina, zaštita na radu i sl. S obzirom na iskazane potrebe u navedenom segmentu, unutar predložene mjere definirane su tri glavne aktivnosti:

- ✓ *Poticanje razvoja poduzetničke potporne infrastrukture (inkubatora, tehnoloških parkova, centara izvrsnosti i dr.)*
- ✓ *Potpora umrežavanju poduzetnika na području županije i šire*
- ✓ *Unaprjeđenje poduzetničkih znanja i vještina kroz provedbu edukacija i treninga*
- ✓ *Osnivanje potpornih institucija za istraživanje i razvoj*
- ✓ *U mrežavanje poduzetnika u sustave istraživanja i razvoja*

Mjera 1.2: Povezivanje obrazovnih ustanova i usklađivanje programa učenja sa strateškim ciljevima razvoja županije

Jačanjem poduzetništva doprinosi se povećanju zaposlenosti, učinkovitosti sustava socijalne sigurnosti, poticanju domaće proizvodnje i izvoza i stvaranju povoljne poduzetničke klime, te se ostvaruju smjernice razvoja malog i srednjeg poduzetništva kao generatoru razvoja.

Malo gospodarstvo će uz poticajne mjere održati razvoj, te će postati važnim čimbenikom za prilagodbu tržišnim kretanjima i razvoju ukupnog gospodarstva. Pri tome ne smijemo zanemariti ljudske potencijale, kao najvažniju stavku u razvoju poduzetništva.

U priloženoj analizi stanja tržišta rada Vukovarsko-srijemske županije čak 29,1% su mladi od 18-29 godina, a 27,3% osoba je nezaposleno dulje od tri godine.

Jedan od razloga takvog stanja je, uz lošu gospodarsku situaciju, i slaba obrazovna struktura nezaposlenih, a uz to i struktura obrazovanja koja ne odgovara potrebama tržišta rada. Također, obrazovni sustav na području Županije još uvijek nije u potpunosti moderniziran i ne prati potrebe tržišta rada.

Potrebno je, prije svega, utvrditi stvarno stanje zaposlenih i nezaposlenih po obrazovanju i struci, kakav je odnos ponude i potražnje po određenim sektorima, te usmjeravati daljnje aktivnosti sukladno izrađenoj analizi – poticati razvoj obrazovnih programa sukladno potrebama na tržištu rada, promovirati deficitarna zanimanja, savjetovanja nezaposlenih o dodatnom školovanju, poticanje nezaposlenih na veću mobilnost i prekvalifikaciju sukladno potrebama i sl, te su i unutar predložene mjere definirane i aktivnosti:

- ✓ *Analiza potreba tržišta rada i usklađenosti s programima postojećih obrazovnih ustanova*
- ✓ *Poticanje i kreiranje dodatnih i novih programa obrazovanja (formalnih i neformalnih)*
- ✓ *Usmjeravanje i modernizacija nastavnih planova i programa*
- ✓ *Unaprjeđenje strukovnog obrazovanja*
- ✓ *Pružanje potpore podizanju kvalitete svih razina obrazovanja i osposobljavanja prema nacionalnom kvalifikacijskom okviru*

Mjera 1.3: Modernizacija rada područnih službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i pojačana angažiranost HZZ-a i ostalih dionika u provedbi aktivne politike zapošljavanja na regionalnoj razini

Da bi provedba aktivnosti tekla nesmetano i bez većih poteškoća, potrebno je nastaviti modernizaciju područnih službi HZZ-a na području županije, nastaviti osposobljavanje i usavršavanje djelatnika, te nastaviti ažurirati baze podataka nezaposlenih osoba.

Uredi HZZ-a i ostali dionici koji sudjeluju u provedbi mjera aktivne politike zapošljavanja trebaju nastaviti djelovati na promicanju veće mobilnosti nezaposlenih, informirati i senzibilizirati javnost o potrebama cjeloživotnog učenja, učenja, poticati razvoj inovativnih ideja u zapošljavanju i/ili istraživanju, a također i poticati umrežavanje i razvoj partnerstva s civilnim sektorom. Stoga su predložene i slijedeće aktivnosti:

- ✓ *Unaprjeđenje informacijsko-komunikacijske podrške područnih službi HZZ-a*
- ✓ *Povećanje materijalnih i ljudskih kapaciteta za provedbu aktivnosti*
- ✓ *Dodatna osposobljavanja i usavršavanja djelatnika područnih službi HZZ-a*

- ✓ *Unaprjeđivanje zajedničkih baza podataka koje uključuju sve ciljane skupine na tržištu*
- ✓ *rada*
- ✓ *Potpora razvoju i kreiranju novih i inovativnih programa zapošljavanja*
- ✓ *Potpora umrežavanju i razvoju partnerstva sa svim sektorima*

Prioritet 2 : Socijalna kohezija i jednake mogućnosti za sve

Cilj prioriteta 2 je promicanje socijalne i profesionalne integracije skupina u nepovoljnom položaju i osoba s posebnim potrebama, poboljšanje uključenosti navedenih osoba u obrazovne sustave, te poboljšanje sposobnosti zaposlenika u obrazovanju za integraciju djece socijalno isključenih skupina u obrazovne sustave.

Pod skupinama u nepovoljnom položaju smatramo, osim dugotrajno nezaposlenih i osobe s invaliditetom, branitelje, nacionalne manjine (Romi i dr.), nezaposleni starije dobne skupine, socijalno ugrožene, mlade koji žive u socijalno nepovoljnim uvjetima i dr..

Mjera 2.1.: Razvoj socijalne ekonomije

Za rješavanje problema zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju potrebno je razviti i provesti aktivne mjere, te omogućiti tim osobama ponovno stjecanje samopouzdanja, aktivirati ih u potrazi za poslom, potaknuti njihovo dodatno školovanje, kako bi na tržištu rada imali jednake mogućnosti za zapošljavanje. Provođenje ove mjere podrazumijeva i sljedeće aktivnosti:

- ✓ *Kreiranje i ažuriranje baze podataka o osobama u nepovoljnom položaju*
- ✓ *Poticati proces opće društvene integracije osoba u nepovoljnom položaju*
- ✓ *Poticati i provoditi stimulatívne mjere za zapošljavanje socijalno isključenih skupina na tržištu rada*
- ✓ *Omogućiti dostupnost svih oblika obrazovanja*
- ✓ *Edukacija poslodavaca i upoznavanje s postojećim poticajnim mjerama zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju, a posebno osoba s invaliditetom*
- ✓ *Potpora poduzetnicima, školama i institucijama u prilagođavanju poslovnih i industrijskih prostora za potrebe obrazovanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom*

Mjera 2.2.: Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva

Socijalno poduzetništvo predstavlja stvaranje socioekonomskih struktura, veza, institucija, organizacija i mjera koje rezultiraju održivim društvenim koristima, i važna je spona u razvoju ljudskih potencijala i tržišta rada.

Većina poduzeća i organizacija u privatnom sektoru stvara značajne društvene vrijednosti u obliku zaposlenja, unaprjeđenja uvjeta rada, konkurentskog okruženja, pružanja potrebnih proizvoda i usluga, a i sam porez koji ti subjekti plaćaju dalje se koristi u socijalne svrhe. S konceptom socijalnog poduzetništva hrvatska javnost upoznata je tek nedavno, dok je snažniji razvoj broja socijalnih poduzetnika započeo nakon Domovinskog rata.

Predložene aktivnosti usmjerene su kako na potencijalne poslodavce, tako i na ciljanu skupinu korisnika

- ✓ *Promocija ideje socijalnog poduzetništva/upoznavanje šire javnosti županije s mogućnostima socijalnog poduzetništva*
- ✓ *Osiguravanje specifičnih poticaja za osnivanje i rad poslovnih subjekata socijalnog poduzetništva*
- ✓ *Poticanje obrazovanja osoba u nepovoljnom položaju i osoba s invaliditetom s ciljem osnivanja i upravljanja gospodarskim subjektima socijalnog poduzetništva*

Prioritet 3: Unaprjeđivanje obrazovnog sustava i koncepta cjeloživotnog učenja

Cilj prioriteta 3. je pružiti potporu razvoju obrazovanja i osposobljavanja radi poboljšanja kvalitete obrazovnog sustava i njegovog usklađivanja s europskim standardima.

Mjera 3.1. : Unaprjeđivanje koncepta cjeloživotnog učenja

U gospodarstvu utemeljenom na znanju, upotreba znanja i ideja ima presudnu ulogu u stvaranju bogatstva. Ključna odrednica gospodarstva utemeljenog na znanju jest ljudski kapital ili, točnije, njegova znanja, vještine i sposobnosti. U ostvarivanju konkurentnosti gospodarstva posebno se ističe važnost konkurentnosti radne snage.

Jedan od glavnih problema obrazovnog sustava čini i nedovoljno razvijena suradnja između obrazovnih ustanova, poslodavaca i lokalnih vlasti. Reagirajući na potrebu za stvaranjem dugoročno održivih mogućnosti zapošljavanja, potrebno je ostvariti bolju suradnju između lokalnih obrazovnih institucija, lokalnih agencija za zapošljavanje, lokalnih vlasti, poduzeća i socijalnih partnera, a sve sa ciljem razvoja sustava obrazovanja koji će biti usklađen s dostupnim resursima i zahtjevima lokalnog tržišta rada.

Koncept cjeloživotnog učenja zamisao je usustavljanja učenja u svim životnim razdobljima (od rane mladosti do starosti) i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno). Učenje je pritom kontinuirani proces u kojem su rezultati i motiviranost pojedinca za učenje u određenom životnom razdoblju uvjetovani znanjem, navikama i iskustvima učenja stečenima u mlađoj životnoj dobi. Uz koncept cjeloživotnog učenja najčešće se vezuju ciljevi ekonomske prirode, primjerice postizanje veće konkurentnosti i trajne zapošljivosti. Osim toga postižu se i drugi ciljevi, a ti su ciljevi poticanje društvene uključenosti, razvoj aktivnoga građanstva te razvijanje individualnih potencijala pojedinaca.

Promocija koncepcije cjeloživotnog obrazovanja i dodatnog školovanja u planiranim aktivnostima i predložene su mjere:

- ✓ *Analiza postojećih trendova na tržištu rada te izrada i razvoj novih formalnih i neformalnih obrazovnih programa (VET sustav)*
- ✓ *Umrežavanje, razmjena znanja i iskustava dionika tržišta rada s obrazovnim sustavom na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini*
- ✓ *Donošenje poticajnih mjera o sufinanciranju troškova osposobljavanja, prekvalifikacija, stručnog usavršavanja ili dokvalifikacija*
- ✓ *Podrška modernizaciji i tehničkom opremanju obrazovnih institucija*

Mjera 3.2. : Unaprjeđenje obrazovnog sustava i uspostava sustava istraživanja i razvoja

Osim unaprjeđenja materijalnih, programskih i kadrovskih uvjeta obrazovnih institucija, potrebno je kontinuirano raditi na uspostavljanju veza između istih i ostalih sektora na području Vukovarsko-srijemske županije, te su u ovoj mjeri predložene aktivnosti:

- ✓ *Podizanje kompetencija djelatnika u odgojno-obrazovnom sustavu*
- ✓ *Podrška primjeni novih metoda obrazovnih programa i kurikuluma u nastavnom procesu*
- ✓ *Podrška uvođenju izvannastavnih sadržaja u suradnji s civilnim sektorom i lokalnim institucijama u stjecanju praktičnih znanja i vještina*
- ✓ *Povezivanje obrazovnog sustava i sustava istraživanja i razvoja*
- ✓ *Prilagodba postojećih objekata i izgradnja nove infrastrukture u obrazovnom sustavu*

Mjera 3.3.: Jačanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje razvojem i korištenje sredstava EU fondova

U cilju efikasnog provođenja strateških odrednica neophodno je imati odgovarajuće institucionalne kapacitete (ljudi, prostor, opremu, znanje) neophodne za realizaciju ciljeva. Obzirom da na području jačanja ljudskih potencijala VSŽ nema dovoljno razvijene ove kapacitete neophodno je poduzeti korake i realizirati aktivnosti kako slijede:

- ✓ *Osiguranje sustavne edukacije o pripremi, implementaciji, praćenju i evaluaciji projekata za EU programe, za različite segmente društva (JLS, županijske službe, gospodarstvenici, udruge itd.)*
- ✓ *Pružanje podrške slabije osposobljenim lokalnim jedinicama i drugim akterima u pripremi projektnih prijedloga*

Prioritet 4: Jačanje kapaciteta civilnog društva

Cilj prioriteta 4 je pružiti potporu i ojačati civilno društvo.

Mjera 4.1. : Jačanje uloge organizacija civilnog društva (OCD) u lokalnoj zajednici

Jačanjem kapaciteta OCD-a, pruža se potpora cjelokupnom razvoju civilnog društva, a samim time doprinosi i razvoju ljudskih potencijala, otvaranju novih radnih mjesta i zapošljavanju unutar OCD-a.

Aktivne organizacije civilnog društva su značajan čimbenik razvojnih procesa, a veću pažnju treba pridavati volonterstvu, socijalnim i društvenim programima jer oni mogu biti ključ pokretanja zajednice.

U okviru ove mjere provodit će se sljedeće aktivnosti:

- ✓ *Jačanje ljudskih potencijala i materijalnih resursa u organizacijama civilnog društva*
- ✓ *Promoviranje programa civilnog društva koji potiču na raznovrsnost mišljenja i različitih*
- ✓ *stavova o određenim društveno važnim pitanjima*
- ✓ *Zagovaranje principa uključenosti šire javnosti u rasprave o aktualnim problemima*
- ✓ *Podrška jačanju uloge organizacija civilnog društva u promicanju i razvoju volonterstva te*
- ✓ *važnosti sudjelovanja pojedinca u lokalnoj zajednici*

Mjera 4.2.: Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa

Snažnija suradnja tijela javne vlasti i organizacija civilnog društva nužna je kako bi se unaprijedili društveni odnosi i spriječila pojava novih socijalnih, etničkih i ekonomskih problema.

Suradnja između OCD-a i predstavnika relevantnih institucija s područja VSŽ koji se bave razvojem ljudskih potencijala (obrazovanjem, zapošljavanjem, itd.), je neophodna kako bi se razvile i podržale partnerske inicijative.

Uzimajući u obzir iskazane snage i slabosti u swot analizi, unutar predložene mjere definirane su sljedeće aktivnosti:

- ✓ *Umrežavanje i suradnja organizacija civilnog društva, predstavnika javnog i poslovnog sektora na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini*
- ✓ *Poticanje partnerskih inicijativa i projekata koji doprinose razvoju ljudskih potencijala i zapošljavanju*

5.2.1. Prioriteti i mjere - tablični prikaz

Prioritet 1: Otvaranje novih radnih mjesta razvojem poduzetništva i prilagodljivost radne snage

Mjera 1.1	Potporna razvoju poduzetništva			
Opis mjere	<p>Stvaranje uvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva zahtijeva usklađenu politiku kojom se obuhvaćaju aktivnosti različitih područja – od obrazovanja i znanosti, uklanjanja administrativnih prepreka i prevelike propisanosti do jačanja potpornih institucija poduzetništva i poslovne infrastrukture.</p> <p>Sveobuhvatan zakonski, strateški i institucionalni pristup razvoju malog i srednjeg poduzetništva pretpostavka su jačanja konkurentske sposobnosti gospodarstva. Da bi razvoj poduzetništva bio uspješan i učinkovit, potrebno je ulagati i u razvoj ljudskih kapitala, kako poduzetnika, tako i potencijalnih zaposlenika, ali i u umrežavanje i razvoj institucija koje podupiru poduzetništvo.</p> <p>Edukacije poduzetnika trebale bi biti provedene u različitim domenama vezanim uz uspješno poslovanje – od razvoja novih tehnologija, unaprjeđenja i poboljšanja menadžerskih i poslovnih vještina, poboljšanja organizacije rada, uvođenja prilagodljive strukture rada, poticajne mjere za zapošljavanje socijalno osjetljivih skupina, zaštita na radu i sl.</p>			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Poticanje razvoja poduzetničke potporne infrastrukture (inkubatora, tehnoloških parkova, centara izvrsnosti i dr.)</i> ✓ <i>Potporna umrežavanju poduzetnika na području županije i šire</i> ✓ <i>Unaprjeđenje poduzetničkih znanja i vještina kroz provedbu edukacija i treninga</i> ✓ <i>Osnivanje potpornih institucija za istraživanje i razvoj</i> ✓ <i>U mrežavanje poduzetnika u sustave istraživanja i razvoja</i> 			
Sudionici	VSŽ, JLS, HGK, HOK, HZZ, poduzetnici, poduzetničke potporne institucije, obrazovne institucije, ustanove za edukacije i treninge, NGO			
Korisnici / Ciljane skupine	Poduzetnici i poduzetnici početnici			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	85%	10%	5%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj osnovanih poduzetničkih inkubatora, tehnoloških parkova i druge poduzetničke potporne infrastrukture - broj projekata poticanja klastera, zadruge, b2b.... - broj programa poduzetnika i poduzetnika početnika	AR Hrast, Upravni odjel za gospodarstvo VSŽ, HGK, HZZ	Godišnja izvješća	- 2 inkubatora - pripremiti 3 projekta za poticanje klastera - 3 susreta b2b - 5 provedenih programa za pod i pod početnike
Rezultat (praćenja)	- broj poduzetnika koji su koristili usluge inkubatora, tehnoloških parkova i druge poduzetničke potporne infrastrukture - broj poduzetničkih	AR Hrast, Upravni odjel za gospodarstvo VSŽ, HGK, HZZ	Godišnja izvješća	- 15 poduzetnika koji koriste usluge inkubatora, tehnoloških parkova i druge poduzetničke potporne

	institucija (broj klastera, zadruga) - broj poduzetnika i poduzetnika početnika koji su prošli edukacije			infrastrukture - 7 poduzetničkih institucija (2 klastera, 5 zadruga) - 200 poduzetnika koji su prošli edukaciju
Učinak (ocjenjivanja)	- broj novih otvorenih radnih mjesta kod poduzetnika u novim poduzetničkim institucijama - broj poduzetnika uključenih u umrežavanje u ukupnom broju poduzetnika u VSŽ - % poduzetnika koji su prošli edukaciju u okviru svih programa u ukupnom broju poduzetnika u VSŽ	AR Hrast, Upravni odjel za gospodarstvo VSŽ, HGK, HZZ, Upravni odjel za školstvo VSŽ	Godišnja izvješća	- minimalno 60 novih otvorenih radnih mjesta kod poduzetnika u novim poduzetničkim institucijama - 30 poduzetnika koji su uključeni u umrežavanje - 2% poduzetnika koji su prošli edukaciju

Mjera 1.2	Povezivanje obrazovnih ustanova i usklađivanje programa učenja sa strateškim ciljevima razvoja županije
Opis mjere	<p>Jačanjem poduzetništva doprinosi se povećanju zaposlenosti, učinkovitosti sustava socijalne sigurnosti, poticanju domaće proizvodnje i izvoza i stvaranju povoljne poduzetničke klime, te se ostvaruju smjernice razvoja malog i srednjeg poduzetništva kao generatoru razvoja.</p> <p>Malo gospodarstvo će uz poticajne mjere održati razvoj, te će postati važnim čimbenikom za prilagodbu tržišnim kretanjima i razvoju ukupnog gospodarstva. Pri tome ne smijemo zanemariti ljudske potencijale, kao najvažniju stavku u razvoju poduzetništva.</p> <p>U priloženoj analizi stanja tržišta rada Vukovarsko-srijemske županije čak 29,1% su mladi od 18-29 godina, a 27,3% osoba je nezaposleno dulje od tri godine. Jedan od razloga takvog stanja je, uz lošu gospodarsku situaciju, i slaba obrazovna struktura nezaposlenih, a uz to i struktura obrazovanja koja ne odgovara potrebama tržišta rada. Također, obrazovni sustav na području Županije još uvijek nije u potpunosti moderniziran i ne prati potrebe tržišta rada.</p> <p>Potrebno je, prije svega, utvrditi stvarno stanje zaposlenih i nezaposlenih po obrazovanju i struci, kakav je odnos ponude i potražnje po određenim sektorima, te usmjeravati daljnje aktivnosti sukladno izrađenoj analizi – poticati razvoj obrazovnih programa sukladno potrebama na tržištu rada, promovirati deficitarna zanimanja, savjetovanja nezaposlenih o dodatnom školovanju, poticanje nezaposlenih na veću mobilnost i prekvalifikaciju sukladno potrebama i sl.</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Analiza potreba tržišta rada i usklađenosti s programima postojećih obrazovnih ustanova</i> ✓ <i>Poticanje i kreiranje dodatnih i novih programa obrazovanja (formalnih i neformalnih)</i> ✓ <i>Usmjeravanje i modernizacija nastavnih planova i programa</i> ✓ <i>Unaprjeđenje strukovnog obrazovanja</i> ✓ <i>Pružanje potpore podizanju kvalitete svih razina obrazovanja i osposobljavanja prema nacionalnom kvalifikacijskom okviru</i>
Sudionici	JLS, HGK, HOK, HZZ, razvojne agencije, obrazovne institucije, privatna učilišta, AOO, Upravni odjel za školstvo
Korisnici / Ciljane skupine	Škole, institucije, djelatnici u prosvjeti, učenici, studenti, polaznici programa cjeloživotnog i neformalnog obrazovanja, poslovni subjekti (kroz učinak na buduće

radnike)				
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	50%	30%	20%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj novih i revidiranih programa obrazovanja/kurikuluma usklađenih s potrebama aktivnog tržišta rada	- AOO, Upravni odjel za školstvo VSŽ	Godišnje izvješće	- 10 novih i revidiranih programa obrazovanja/kurikuluma
Rezultat (praćenja)	- broj škola i institucija koje su prihvatile nove programe obrazovanja/kurikuluma	- AOO, Upravni odjel za školstvo VSŽ	Godišnje izvješće	- 10 škola i institucija koje su prihvatile nove prog. obrazovanja/kurikuluma
Učinak (ocjenjivanja)	- broj krajnjih korisnika definiranih programa/kurikuluma	- Upravni odjel za školstvo VSŽ	Godišnje izvješće	- 300 korisnika

Mjera 1.3	Modernizacija rada područnih službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i pojačana angažiranost HZZ-a i ostalih dionika u provedbi aktivne politike zapošljavanja na regionalnoj razini			
Opis mjere	<p>Da bi provedba aktivnosti tekla nesmetano i bez većih poteškoća, potrebno je nastaviti modernizaciju područnih službi HZZ-a na području županije, nastaviti osposobljavanje i usavršavanje djelatnika, te nastaviti ažurirati baze podataka nezaposlenih osoba.</p> <p>Uredi HZZ-a i ostali dionici koji sudjeluju u provedbi mjera aktivne politike zapošljavanja trebaju nastaviti djelovati na promicanju veće mobilnosti nezaposlenih, informirati i senzibilizirati javnost o potrebama cjeloživotnog učenja, učenja, poticati razvoj inovativnih ideja u zapošljavanju i/ili istraživanju, a također i poticati umrežavanje i razvoj partnerstva s civilnim sektorom.</p>			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Unaprjeđenje informacijsko-komunikacijske podrške područnih službi HZZ-a</i> ✓ <i>Povećanje materijalnih i ljudskih kapaciteta za provedbu aktivnosti</i> ✓ <i>Dodatna osposobljavanja i usavršavanja djelatnika područnih službi HZZ-a</i> ✓ <i>Unaprjeđivanje zajedničkih baza podataka koje uključuju sve ciljane skupine na tržištu rada</i> ✓ <i>Potporna razvoju i kreiranju novih i inovativnih programa zapošljavanja</i> ✓ <i>Potporna umrežavanju i razvoju partnerstva sa svim sektorima</i> 			
Sudionici	HZZ Središnja služba i područne službe, JLS, HGK, HOK, AR Hrast, institucije koje pružaju obrazovne i informatičke usluge, poslovni subjekti			
Korisnici / Ciljane skupine	Djelatnici HZZ-a, nezaposlene osobe, ostali tražitelji zaposlenja i drugi korisnici usluga HZZ-a			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	85%	15%	0%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- modernizacija rada područnih službi HZZ-a	- HZZ	Godišnje izvješće	- 2 nova aplikativna modula

	- razvoj novih programa koje provodi HZZ			s odg. tehničkom podrškom - 3 programa osposobljavanja djelatnika HZZ-a - 2 nove usluge za vanjske korisnike
Rezultat (praćenja)	- broj djelatnika uključenih u edukacije - broj korisnika usluga HZZ-a uključenih u nove programe (uglavnom nezaposlene osobe)	- HZZ	Godišnje izvješće	- 30 djelatnika - 1500 osoba uključenih u nove programe
Učinak (ocjenjivanja)	- % djelatnika HZZ-a koji prolaze edukacije - % korisnika novih usluga HZZ-a	- HZZ	Godišnje izvješće	- 50% educiranih djelatnika - 10% ukupno nezap. osoba koristi nove usluge

Prioritet 2: Socijalna kohezija i jednake mogućnosti za sve

Mjera 2.1	Razvoj socijalne ekonomije			
Opis mjere	Za rješavanje problema zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju potrebno je razviti i provesti aktivne mjere, te omogućiti tim osobama ponovno stjecanje samopouzdanja, aktivirati ih u potrazi za poslom, potaknuti njihovo dodatno školovanje, kako bi na tržištu rada imali jednake mogućnosti za zapošljavanje.			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Kreiranje i ažuriranje baze podataka o osobama u nepovoljnom položaju</i> ✓ <i>Poticati proces opće društvene integracije osoba u nepovoljnom položaju</i> ✓ <i>Poticati i provoditi stimulativne mjere za zapošljavanje socijalno isključenih skupina na tržištu rada</i> ✓ <i>Omogućiti dostupnost svih oblika obrazovanja</i> ✓ <i>Edukacija poslodavaca i upoznavanje s postojećim poticajnim mjerama zapošljavanja osoba u nepovoljnom položaju, a posebno osoba s invaliditetom</i> ✓ <i>Potporna poduzetnicima, školama i institucijama u prilagođavanju poslovnih i industrijskih</i> ✓ <i>prostora za potrebe obrazovanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom</i> 			
Sudionici	VSŽ, JLS, HGK, HOK, HZZ, LPZ VSŽ, GSV VSŽ, razvojne agencije, NGO, obrazovne institucije, poduzetnici			
Korisnici / Ciljane skupine	Osobe u nepovoljnom položaju i osobe s invaliditetom, posebno osobe koje traže posao, poslovni subjekti koji žele zapošljavati osobe u nepovoljnom položaju			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	80%	15%	5%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj novih i revidiranih programa za uključivanje osoba u nepovoljnom položaju	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 10 novih programa za uključivanje osoba u nepovoljnom položaju

Rezultat (praćenja)	- broj institucija i projekata za uključivanje osoba u nepovoljnom položaju	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 2 institucije i 4 projekata
Učinak (ocjenjivanja)	- broj krajnjih korisnika uključenih kroz institucije i projekte	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 500 korisnika

Mjera 2.2	Poticanje razvoja socijalnog poduzetništva			
Opis mjere	Socijalno poduzetništvo predstavlja stvaranje socioekonomskih struktura, veza, institucija, organizacija i mjera koje rezultiraju održivim društvenim koristima, i važna je spona u razvoju ljudskih potencijala i tržišta rada. Većina poduzeća i organizacija u privatnom sektoru stvara značajne društvene vrijednosti u obliku zaposlenja, unaprjeđenja uvjeta rada, konkurentskog okruženja, pružanja potrebnih proizvoda i usluga, a i sam porez koji ti subjekti plaćaju dalje se koristi u socijalne svrhe. S konceptom socijalnog poduzetništva hrvatska javnost upoznata je tek nedavno, dok je snažniji razvoj broja socijalnih poduzetnika započeo nakon Domovinskog rata.			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Promocija ideje socijalnog poduzetništva/upoznavanje šire javnosti županije s mogućnostima socijalnog poduzetništva</i> ✓ <i>Osiguravanje specifičnih poticaja za osnivanje i rad poslovnih subjekata socijalnog poduzetništva</i> ✓ <i>Poticanje obrazovanja osoba u nepovoljnom položaju i osoba s invaliditetom s ciljem osnivanja i upravljanja gospodarskim subjektima socijalnog poduzetništva</i> 			
Sudionici	HZZ, razvojne agencije, HGK, HOK, VSŽ, JLS, LPZ VSŽ, NGO, poduzetnici, obrazovne institucije, druge institucije koje mogu primati volontere			
Korisnici / Ciljane skupine	Socijalna poduzeća, osobe u nepovoljnom položaju, poslovni subjekti			

Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	60%	30%	10%	100%

Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj promotivnih akcija - broj održanih edukacija osoba u nepovoljnom položaju i osoba s invaliditetom	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 5 promotivnih programa - 2 edukacije sa ukupno 20 polaznika
Rezultat (praćenja)	- broj mjera i potpora za socijalno poduzetništvo	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 1 mjera i potpora za socijalno poduzetništvo
Učinak (ocjenjivanja)	- broj osnovanih socijalnih poduzeća - broj osoba zaposlenih u tim poduzećima	- HZZ, AR Hrast, HGK, VSŽ, JLS, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 3 osnovana socijalna poduzeća - 20 zaposlenih u socijalnim poduzećima

Prioritet 3: Unaprjeđivanje obrazovnog sustava i koncepta cjeloživotnog učenja

Mjera 3.1	Unaprjeđivanje koncepta cjeloživotnog učenja			
Opis mjere	<p>U gospodarstvu utemeljenom na znanju, upotreba znanja i ideja ima presudnu ulogu u stvaranju bogatstva. Ključna odrednica gospodarstva utemeljenog na znanju jest ljudski kapital ili, točnije, njegova znanja, vještine i sposobnosti. U ostvarivanju konkurentnosti gospodarstva posebno se ističe važnost konkurentnosti radne snage. Jedan od glavnih problema obrazovnog sustava čini i nedovoljno razvijena suradnja između obrazovnih ustanova, poslodavaca i lokalnih vlasti. Reagirajući na potrebu za stvaranjem dugoročno održivih mogućnosti zapošljavanja, potrebno je ostvariti bolju suradnju između lokalnih obrazovnih institucija, lokalnih agencija za zapošljavanje, lokalnih vlasti, poduzeća i socijalnih partnera, a sve sa ciljem razvoja sustava obrazovanja koji će biti usklađen s dostupnim resursima i zahtjevima lokalnog tržišta rada.</p> <p>Koncept cjeloživotnog učenja zamisao je usustavljivanja učenja u svim životnim razdobljima (od rane mladosti do starosti) i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno). Učenje je pritom kontinuirani proces u kojem su rezultati i motiviranost pojedinca za učenje u određenom životnom razdoblju uvjetovani znanjem, navikama i iskustvima učenja stečenima u mlađoj životnoj dobi. Uz koncept cjeloživotnog učenja najčešće se vezuju ciljevi ekonomske prirode, primjerice postizanje veće konkurentnosti i trajne zapošljivosti. Osim toga postižu se i drugi ciljevi, a ti su ciljevi poticanje društvene uključenosti, razvoj aktivnoga građanstva te razvijanje individualnih potencijala pojedinaca.</p>			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Analiza postojećih trendova na tržištu rada te izrada i razvoj novih formalnih i neformalnih obrazovnih programa (VET sustav)</i> ✓ <i>Umrežavanje, razmjena znanja i iskustava dionika tržišta rada s obrazovnim sustavom na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini</i> ✓ <i>Donošenje poticajnih mjera o sufinanciranju troškova osposobljavanja, prekvalifikacija, stručnog usavršavanja ili dokvalifikacija</i> ✓ <i>Podrška modernizaciji i tehničkom opremanju obrazovnih institucija</i> 			
Sudionici	AOO, Upravni odjel za školstvo VSŽ, JLS, HGK, HOK, HZZ, razvojne agencije, obrazovne institucije, NGO			
Korisnici / Ciljane skupine	Poduzetnici, nezaposlene osobe, ostali tražitelji zaposlenja, zaposlene osobe, škole i privatna učilišta			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	50%	40%	10%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj novih i revidiranih programa obrazovanja/kurikuluma cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja - broj održanih javnih događanja s ciljem razmjene iskustava	- AOO, Upravni odjel za školstvo VSŽ, HZZ, AR Hrast, VURA	Godišnje izvješće	- 10 novih programa obrazovanja/kurikuluma cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja - 2 javna događaja
Rezultat (praćenja)	- broj donesenih poticajnih mjera - broj opremljenih institucija	- AOO, Upravni odjel za školstvo VSŽ, HZZ, AR Hrast, VURA	Godišnje izvješće	- 1 mjera - 2 institucije

Učinak (ocjenjivanja)	- broj krajnjih korisnika definiranih programa/kurikuluma - - broj tvrtki i institucija koje upućuju zaposlenike na cjeloživotno obrazovanje i stručno usavršavanje	- Upravni odjel za školstvo VSŽ, HZZ, AR Hrast, VURA	Godišnje izvješće	- 500 korisnika - 20 tvrtki i institucija
-----------------------	---	--	-------------------	--

Mjera 3.2	Unaprjeđenje obrazovnog sustava i uspostava sustava istraživanja i razvoja			
Opis mjere	Osim unaprjeđenja materijalnih, programskih i kadrovskih uvjeta obrazovnih institucija, potrebno je kontinuirano raditi na uspostavljanju veza između istih i ostalih sektora na području Vukovarsko-srijemske županije.			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Podizanje kompetencija djelatnika u odgojno-obrazovnom sustavu</i> ✓ <i>Podrška primjeni novih metoda obrazovnih programa i kurikuluma u nastavnom procesu</i> ✓ <i>Podrška uvođenju izvannastavnih sadržaja u suradnji s civilnim sektorom i lokalnim</i> ✓ <i>institucijama u stjecanju praktičnih znanja i vještina</i> ✓ <i>Povezivanje obrazovnog sustava i sustava istraživanja i razvoja</i> ✓ <i>Prilagodba postojećih objekata i izgradnja nove infrastrukture u obrazovnom sustavu</i> 			
Sudionici	AOO, Upravni odjel za školstvo, VSŽ, razvojne agencije, JLS, HGK, HOK, HZZ, LPZ VSŽ, obrazovne institucije, privatna učilišta, NGO, istraživački timovi			
Korisnici / Ciljane skupine	Škole, institucije, privatna učilišta, poduzetničke potporne institucije, razvojne agencije, NGO			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	85%	10%	5%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- prijenos znanja o mogućnostima povećanja raznolikosti obrazovnih programa i uvođenju sustava istraživanja i razvoja	- AOO, Upravi odjel za školstvo VSŽ, NGO, AR Hrast, VURA, HZZ, LPZ VSŽ	Godišnje izvješće	- 15 radionica
Rezultat (praćenja)	- broj programa obrazovanja, kurikuluma i projekata	- AOO, Upravi odjel za školstvo VSŽ, NGO, AR Hrast, VURA, HZZ, LPZ VSŽ	Godišnje izvješće	- 25 novih programa, kurikuluma i projekata
Učinak (ocjenjivanja)	- broj škola i institucija koje su prihvatile nove programe, kurikulume i projekte	- AOO, Upravi odjel za školstvo VSŽ, NGO, AR Hrast, VURA, HZZ, LPZ VSŽ	Godišnje izvješće	- 15 škola i institucija

Mjera 3.3.	Jačanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje razvojem i korištenje sredstava EU fondova			
Opis mjere	U cilju efikasnog provođenja strateških odrednica neophodno je imati odgovarajuće institucionalne kapacitete (ljude, prostor, opremu, znanje) neophodne za realizaciju ciljeva. Obzirom da na području jačanja ljudskih potencijala VSŽ nema dovoljno razvijene ove kapacitete neophodno je poduzeti navedene aktivnosti.			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Osiguranje sustavne edukacije o pripremi, implementaciji, praćenju i evaluaciji projekata za EU programe, za različite segmente društva (JLS, županijske službe, gospodarstvenici, udruge itd.)</i> ✓ <i>Pružanje podrške slabije osposobljenim lokalnim jedinicama i drugim akterima u pripremi projektnih prijedloga</i> 			
Sudionici	VSŽ, razvojne agencije, JLS, HGK, HOK, HZZ, LPZ VSŽ, OCD			
Korisnici / Ciljane skupine	JLS, škole, institucije, OCD, HGK, HZZ, HOK i sl.			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	85%	10%	5%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj edukacije za pripremu projektnih prijedloga	- AR Hrast, VSŽ	Godišnje izvješće	- 5 edukacija
Rezultat (praćenja)	- broj polaznika osposobljenih za pripremu projektnih prijedloga	- AR Hrast, VSŽ	Godišnje izvješće	- 50 polaznika
Učinak (ocjenjivanja)	- broj prijavljenih projekata	- ARHrast, VSŽ	Godišnje izvješće	- 20 projekata prijavljenih na različite pozive/natječaje

Prioritet 4: Jačanje kapaciteta civilnog društva

Mjera 4.1	Jačanje uloge organizacija civilnog društva (OCD) u lokalnoj zajednici			
Opis mjere	<p>Jačanjem kapaciteta OCD-a, pruža se potpora cjelokupnom razvoju civilnog društva, a samim time doprinosi i razvoju ljudskih potencijala, otvaranju novih radnih mjesta i zapošljavanju unutar OCD-a.</p> <p>Aktivne organizacije civilnog društva su značajan čimbenik razvojnih procesa, a veću pažnju treba pridavati volonterstvu, socijalnim i društvenim programima jer oni mogu biti ključ pokretanja zajednice.</p>			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Jačanje ljudskih potencijala i materijalnih resursa u organizacijama civilnog društva</i> ✓ <i>Promoviranje programa civilnog društva koji potiču na raznovrsnost mišljenja i različitih stavova o određenim društveno važnim pitanjima</i> ✓ <i>Zagovaranje principa uključenosti šire javnosti u rasprave o aktualnim problemima</i> ✓ <i>Podrška jačanju uloge organizacija civilnog društva u promicanju i razvoju volonterstva te važnosti sudjelovanja pojedinca u lokalnoj zajednici</i> 			
Sudionici	Tijela javne uprave, LPZ VSŽ, JLS, OCD, sindikati, ostali subjekti socijalnog dijaloga			

Korisnici / Ciljane skupine	Djelatnici, volonteri i članovi u OCD-ima, JLS, LPZ VSŽ, OCD, sindikati, poslovni subjekti, šira javnost s područja VSŽ (zaposleni, nezaposleni, osobe u nepovoljnom položaju, osobe koje ulaze na tržište rada itd.)			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	80%	15%	5%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj
Neposredni rezultat (praćenja)	- broj organiziranih radionica ili seminara - broj prijavljenih projekata OCD-a za jačanje uloge OCD	OCD-i, potpisne liste	Zapisnici sa sastanaka	- 5 seminara i radionica - 15 prijavljenih projekata
Rezultat (praćenja)	- broj sudionika na radionicama i seminarima - broj odobrenih projekata OCD	- Županija, LPZ VSŽ - Rješenje o registraciji Volonterskog centra u VSŽ	Godišnje izvješće	-100 sudionika na seminarima i radionicama - 10 odobrenih projekata
Učinak (ocjenjivanja)	- broj osoba uključenih u volonterski rad - broj osoba uključenih u projekte	- mediji, foto dokumentacija, sklopljeni ugovori o provedbi inicijativa i/ili aktivnosti u VSŽ	Godišnje izvješće	-10 novih volontera - 200 direktnih korisnika

Mjera 4.2	Razvoj i podržavanje partnerskih inicijativa			
Opis mjere	Snažnija suradnja tijela javne vlasti i organizacija civilnog društva nužna je kako bi se unaprijedili društveni odnosi i spriječila pojava novih socijalnih, etničkih i ekonomskih problema. Suradnja između OCD-a i predstavnika relevantnih institucija s područja VSŽ koji se bave razvojem ljudskih potencijala (obrazovanjem, zapošljavanjem, itd.), je neophodna kako bi se razvile i podržale partnerske inicijative.			
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Umrežavanje i suradnja organizacija civilnog društva, predstavnika javnog i poslovnog sektora na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini</i> ✓ <i>Poticanje partnerskih inicijativa i projekata koji doprinose razvoju ljudskih potencijala i zapošljavanju</i> 			
Sudionici	Svi predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora, LPZ VSŽ			
Korisnici / Ciljane skupine	Funkcionalna partnerstva na području VSŽ, nova partnerstva, šira javnost s područja VSŽ (nezaposlene osobe, zaposlene osobe s potrebom razvijanja novih, dodatnih vještina u svrhu kvalitetnijeg obavljanja posla i potrebama tržišta rada, obrazovanja, razvoja ljudskih potencijala,...)			
Financijski plan	EU	Nacionalni nivo/ Lokalna razina	Ostali	Ukupno
2011. – 2013.	70%	20%	10%	100%
Pokazatelji praćenja i ocjenjivanja				
Razina intervencije	Pokazatelj	Izvor podataka	Osnova studije	Cilj

Neposredni rezultat (praćenja)	- provođenje aktivnosti za uspostavljanje funkcionalnih partnerstava	- Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 2 konferencije za traženje partnera
Rezultat (praćenja)	- broj partnerstava	- Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 3 osnovana nova partnerstva
Učinak (ocjenjivanja)	- broj subjekata uključenih u partnerstva	- Lokalno partnerstvo za zapošljavanje VSŽ	Godišnje izvješće	- 30 subjekata

6. Provedba strategije

6.1. Razvoj institucionalnih kapaciteta za praćenje i ocjenjivanje strategije

Institucionalni okvir sadrži kratki popis svih uključenih dionika, opis njihovih uloga i odgovornosti vezano za izradu, provedbu i praćenje provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije, kao i način njihove komunikacije i koordinacije.

Institucionalni okvir provedbenog tijela

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije

Vodeću ulogu u provedbi Strategije ima **Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Vukovarsko-srijemske županije**. Lokalno partnerstvo će redovito, razmatrajući godišnja i druga izvješća, pratiti i evaluirati njezinu provedbu. Provedba Strategije će se osigurati izradom i donošenjem planskih dokumenata te će partnerstvo poduzimati mjere u okvirima svoje nadležnosti usmjerene poboljšanju provedbe Strategije. Partnerstvo je također odgovorno i za prepoznatljivost Strategije kao referentnog dokumenta u planiranju aktivnosti razvoja ljudskih potencijala cijele Vukovarsko-srijemske županije.

Vukovarsko-srijemska županija, gradovi i općine

Skupština Vukovarsko-srijemske županije usvaja Strategiju te nakon usvajanja redovito prati njezinu provedbu analizom godišnjih izvješća. Također, Skupština poduzima mjere iz svoje nadležnosti usmjerene poboljšanju provedbe.

Javni sektor

Javni sektor uključuje jedinice lokalne samouprave i niz institucija i organizacija iz javnog sektora (Regionalna razvojna agencija, lokalne razvojne agencije, osnovne i srednje škole, Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru i druga javna učilišta i znanstvene institucije, Hrvatski zavod za zapošljavanje, HGK i ostale javne institucije) s područja Vukovarsko-srijemske županije. Dionici iz javnog sektora imaju ključnu ulogu u pripremi i provedbi projekata iz područja svojeg djelovanja. Treba istaknuti da na području županije uspješno djeluje Agencija za razvoj Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o. te Razvojna agencija Vukovar d.o.o. (VURA) i udruga TINTL od kojih se očekuje značajna uloga i suradnja i u pogledu provedbe Strategije.

Organizacije civilnog društva (OCD)

Organizacije civilnog društva (OCD) važan su dionik u izradi i provedbi županijske strategije razvoja ljudskih potencijala zbog iskustva koje imaju u pripremi i provedbi projekata s eksternim izvorima financiranja, kao i procjeni potreba lokalne zajednice. Organizacije civilnog društva mogu aktivno utjecati na priljev dodatnih sredstava iz nacionalnih i EU fondova u županiju za financiranje aktivnosti koje ne pokrivaju ostali dionici u regionalnom razvoju.

Privatni sektor

Privatni sektor je svakako jedan od pokretača razvoja i stvaranja novih radnih mjesta. Kroz Strategiju razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije žele se stvoriti preduvjeti za što kvalitetniji razvoj i djelovanje privatnog sektora, što će se ostvariti povezivanjem i utjecajem javnog sektora na obrazovni sustav, tržište rada, neformalno obrazovanje i sl. Kroz ovakvu sinergiju, djelovanje javnog sektora kontinuirano će se usklađivati s potrebama privatnog sektora.

6.2. Financiranje

Strategija razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije u provedbenoj se fazi usmjerava na ostvarenje vizije razvoja Županije, putem definiranih ciljeva i prioriteta te kroz provedbu aktivnosti previđenih u razradi mjera.

Financijski okvir omogućava učinkovitu provedbu, praćenje i kontrolu provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala VSŽ te je stoga neophodna suradnja svih institucija uključenih u provedbu Strategije na županijskoj i lokalnoj razini, kako bi se dobila jasna slika o izvorima financiranja, potrebnim sredstvima, aktivnostima, nositeljima i rokovima u pogledu implementacije svih navedenih mjera usmjerenih razvoju ljudskih potencijala.

Glavni izvori financiranja projekata prepoznatih za razvoj ljudskih potencijala na području Vukovarsko-srijemske županije su:

- ✓ EU strukturni i kohezijski fondovi, prvenstveno Europski socijalni fond (ESF)
- ✓ IPA – Instrument pretprijetne pomoći do datuma ulaska u EU, prvenstveno program IPA IV – Razvoj ljudskih potencijala
- ✓ nacionalni izvori financiranja
- ✓ sredstva lokalne/regionalne samouprave
- ✓ poslovni sektor

Europski socijalni fond predstavlja glavni financijski instrument EU za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Jedna od važnih mjera je financiranje jačanja administrativne sposobnosti u državnoj upravi i javnom sektoru u području gospodarstva, zapošljavanja i socijalne politike. Fond osigurava podršku europskim regijama pogođenim visokom stopom nezaposlenosti. Neke od mjera navedenih u Strategiji razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije koje je moguće financirati iz ESF fonda su:

- ✓ Poticanje ulaganja u ljudske resurse unaprjeđivanjem vještina radne snage kroz cjeloživotno učenje, inovacije i poduzetništvo, profesionalno usmjeravanje, obuku predavača u različitim stručnim područjima i sl.
- ✓ Prilagodba gospodarskim promjenama: produktivnija organizacija rada, stjecanje novih znanja i vještina, zapošljavanje i obuka

- ✓ Poboljšanje pristupa tržištu rada kroz modernizaciju i jačanje institucija, aktivnim mjerama zapošljavanja (npr. samozapošljavanje), uključivanjem žena, mladih i socijalno isključenih osoba
- ✓ Socijalna uključenost koja se odnosi na osjetljive skupine, njihovo zapošljavanje, relevantna pomoć i usluge te borba protiv diskriminacije
- ✓ Podržavanje i unapređivanje rada službi za zapošljavanje, provođenje analiza i studija o potrebama tržišta rada
- ✓ Partnerstvom do reformi - dijalog i suradnja u policy-making procesu, jačanje administrativne sposobnosti u državnoj upravi i javnom sektoru u području gospodarstva, zapošljavanja, socijalne politike; reforma obrazovanja; jačanje ljudskih potencijala u istraživanju i razvoju; mjere cjeloživotnog učenja

Mjere koje je moguće financirati iz prepristupnog programa projektima u okviru IPA IV. komponente mogu se odnositi isključivo na razvoj ljudskih potencijala i to u okviru područja zapošljavanja, edukacije i socijalnog uključivanja.

Prilikom ugovaranja sredstava iz EU fondova postoji visoka razina neizvjesnosti budući da još nije poznato kada će Republika Hrvatska postati članica Europske unije, a i veći dio razvojnih projekata koji se kandidiraju za fondove EU prolazi kroz natječajnu proceduru tako da nema garancija za dobivanje sredstava. Zbog toga, svi navedeni financijski udjeli su planirani kao procjene koje će se dopunjavati sukladno mogućnostima financiranja iz vanjskih izvora. Za 2013. godinu, kao posljedica ulaska u EU, očekuje se značajno povećanje dostupnih sredstava iz fondova EU, posebno Europskog socijalnog fonda.

6.3. Sustav izvješćivanja i praćenja

S ciljem provedbe Strategije razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije i njezinih rezultata, poticanja njezine provedbe, odnosno ažuriranja samog baznog dokumenta i korigiranja utvrđenih rješenja uspostavlja se sustav praćenja provedbe Strategije. Temeljem navedenog, pratit će se:

- ✓ opravdanost: provjera postojanja potrebe za određenom mjerom
- ✓ efikasnost: sigurnost da su dostupni resursi optimalno iskorišteni
- ✓ odgovornost: potvrda do koje mjere su određeni ciljevi ostvareni
- ✓ provedba: nužna je dobra i efikasna provedba i upravljanje
- ✓ stvaranje novog znanja: povećanje razumijevanja o tome što funkcionira, u kojim uvjetima i kako poboljšati učinke pojedinih mjera

U okviru sustava praćenja provedbe i implementacije Strategije razvoja ljudskih potencijala Vukovarsko-srijemske županije, Lokalno partnerstvo za zapošljavanje će koordinirati, prikupljati, obrađivati i analizirati informacije, podatke i pokazatelje te izrađivati ocjenu pokazatelja realizacije ciljeva, prioriteta i mjera, kao i uspješnosti upravljanja cjelokupnom provedbom Strategije. Osim Lokalnog partnerstva za zapošljavanje, ključnu ulogu u provedbi Strategije imati će i Vukovarsko-srijemska županija, gradovi, općine, potporne institucije, te civilni i poslovni sektor.

Europsku uniju čini 27 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja zadržavajući pritom kulturalnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

**Ovaj projekt financira Europska unija.
Projekt provodi Gesellschaft für
Versicherungswissenschaft und -gestaltung e.V. (GVG)**